

نمایه آماری گردشگری جمهوری اسلامی ایران

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۱۴۲۰۷

اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

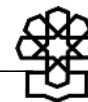
معاونت پژوهش‌های اجتماعی - فرهنگی

دفتر: مطالعات فرهنگی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	۱. نمایه گردشگری در ارتباط با شاخص‌های کلان اقتصادی.....
۱۳.....	۲. نمایه گردشگری درون‌مرزی.....
۲۴.....	۳. نمایه گردشگری برون‌مرزی.....
۳۲.....	۴. وضعیت تراز گردشگری.....
۳۳.....	۵. نمایه گردشگری داخلی.....
۴۲.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادها.....
۴۴.....	منابع و مأخذ.....

نمایه آماری گردشگری جمهوری اسلامی ایران

چکیده

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در تیرماه ۱۳۹۳ گزارشی با عنوان «حساب‌های اقماری ابزاری برای سیاستگذاری حوزه گردشگری» منتشر کرد که هدفش از انتشار این گزارش، تبیین جداول حساب‌های اقماری گردشگری، اهمیت و اجزای هر جدول در کمی نمودن آثار اقتصادی گردشگری بود. به عبارت دیگر تلاش گزارش مذکور را می‌توان «ترسیم وضعیت مطلوب نظام آماری کشورها در حوزه اقتصاد گردشگری» دانست. گزارش حاضر به تبیین کارکرد و گردآوری آن‌دسته از شاخص‌های آماری پرداخته که لزوماً در استقرار نظام حساب‌های اقماری گردشگری باید مورد توجه و استفاده قرار گیرند. بدین منظور با استفاده از آخرین گزارش‌های منتشره توسط سازمان جهانی گردشگری در سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵، شورای جهانی سفر و گردشگری در سال ۲۰۱۴ و نیز گزارش‌های مرکز آمار ایران در سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۲ تلاش شده است تا جایگاه گردشگری در نظام کلان اقتصادی کشور و همچنین وضعیت گردشگری درون‌مرزی، برون‌مرزی و داخلی ترسیم شود. بر اساس گزارش‌های مذکور در سال ۲۰۱۴، سهم گردشگری در تولید ناخالص داخلی کشور برابر با ۶/۱ درصد بوده است. جالب توجه اینکه ۸۱/۵ درصد از این سهم، متعلق به مخارج گردشگری داخلی است. علاوه بر آن، گردشگری توانسته در مجموع ۱,۱۸۴,۰۰۰ شغل به‌وجود آورد. بنا بر پیش‌بینی شورای جهانی سفر و گردشگری، بر اساس شاخص رشد سهم گردشگری در تولید ناخالص داخلی، ایران در سال ۲۰۱۴ با رشد ۱۰ درصدی نسبت به سال ۲۰۱۳ در جایگاه چهارم دنیا قرار دارد. در حوزه گردشگری برون‌مرزی، این گزارش تصویر تاکنون اشاره نشده‌ای از میزان سفرهای برون‌مرزی، کشورهای مقصد و میزان واردات گردشگری کشور ارائه کرده است که براساس آن، کشورهای ترکیه، عراق و عربستان به ترتیب برترین مقاصد گردشگری ایرانیان را تشکیل می‌دهند. از سوی دیگر بر اساس گزارش مرکز آمار مسافران ایرانی در مجموع در تابستان ۹۲، بالغ بر ۱۰,۲۴۱,۰۷۲ میلیون ریال در خارج از کشور صرف کرده‌اند که بیشترین این هزینه‌ها به ترتیب متعلق به هزینه تور و گشت، حمل و نقل و خرید سوغاتی بوده است. نتایج این بررسی‌ها، ضرورت سیاستگذاری و تدبیر جدی مجلس شورای اسلامی و قوه مجریه را آشکار نمود.

در حوزه گردشگری ورودی، در سال ۲۰۱۲، تعداد گردشگران ورودی ۳ میلیون و ۸۳۴ هزار نفر و درآمد حاصل از جذب این گردشگران ۱ میلیارد و ۱۱۴ میلیون دلار آمریکا بوده است. در سال ۲۰۱۳، مهم‌ترین مبادی گردشگری به ترتیب کشورهای عراق، آذربایجان، افغانستان و ترکیه بود. ناگفته نماند که بالاترین سهم از ورودی‌ها به مناطق خاورمیانه و اروپا تعلق دارد. مخارج گردشگران خروجی بالغ بر ۷ میلیارد و ۵۱۷ میلیون دلار بوده است. با توجه به بیشتر بودن هزینه‌کرد گردشگران خروجی، تراز گردشگری ایران منفی و بالغ بر ۶ میلیارد و ۴۰۳ میلیون دلار است.

در حوزه گردشگری داخلی، عمده‌ترین ویژگی‌ها ناظر بر تمایل اندک گردشگران داخلی برای سفر با تور، تمرکز بیشتر سفر در فصول خاصی از سال و نیز اقامت‌های مرتبط با دوستان و آشنایان و یا اقامت در اقامتگاه‌های دستگاه‌های اجرایی است که نقش مجلس شورای اسلامی در تدوین یا نظارت بر اجرای قوانین را پررنگ می‌کند. برای مثال توزیع سفر در طول سال در قالب قوانین ناظر بر ساماندهی تعطیلات و یا نظارت بر اجرای دقیق قوانینی نظیر ماده (۲۳) قانون مدیریت خدمات کشوری که دستگاه‌های اجرایی را از اداره مکان‌های اقامتی منع می‌کند از این جمله است. اطلاعات این گزارش در شفاف‌سازی وضع موجود و کمک به سیاستگذاری حوزه گردشگری می‌تواند نقش موثری داشته باشد. ضمن اینکه الگو قراردادن چارچوب گزارش حاضر در تدوین آمارهای حوزه گردشگری خود به درک جامع از این حوزه کمک می‌نماید.

علیرغم اهمیت اطلاعات این گزارش، در آمار گردشگری کشور نواقصی نظیر در دسترس نبودن اطلاعات مرتبط با برخی شاخص‌ها و یا به روز نبودن برخی داده‌ها به چشم می‌خورد که می‌بایست تکمیل گردد. علاوه بر آن همان‌گونه که شورای جهانی سفر و گردشگری اشاره می‌کند داده‌های ارائه شده در برخی از کشورها نظیر ایران که مجهز به نظام حساب‌های اقماری گردشگری نیست بر اساس تخمین به دست آمده است. از این رو تدقیق و تصحیح شیوه‌های گردآوری و تالیف داده‌ها اولویت دیگری در راستای دستیابی به نظام شفاف آماری در حوزه گردشگری است. از این‌رو تدبیر مجلس شورای اسلامی برای ایجاد و به‌کارگیری چارچوب آماری دقیق و کاربردی نظیر حساب‌های اقماری گردشگری در قالب قانون برنامه ششم توسعه ضروری به نظر می‌رسد.

مقدمه

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در تیرماه ۱۳۹۳ گزارشی با عنوان «حساب‌های اقماری ابزاری برای سیاستگذاری حوزه گردشگری» منتشر کرد که هدفش تبیین جداول حساب‌های اقماری گردشگری، اهمیت و اجزای هر جدول در کمی نمودن آثار اقتصادی گردشگری بود. به عبارت دیگر

تلاش گزارش مذکور را می‌توان «ترسیم وضعیت مطلوب نظام آماری کشورها در حوزه اقتصادی» دانست. سؤالی که پیش رو است این است که برای رسیدن به آن وضعیت مطلوب، نقطه عزیمت کدام است و اینکه آیا اصولاً بدون توجه به این مهم، تلاش برای توسعه جداول حساب‌های اقماری گردشگری مثمر ثمر است. جواب به سؤال فوق مستلزم تبیین شاخص‌های آماری موجود و به‌عبارت دقیق «ترسیم وضعیت فعلی نظام آماری کشور» است. طبیعتاً آنچه در این میان مشخص می‌شود میزان قابل اتکا بودن (نبودن) برخی از شاخص‌های موجود است. گزارش حاضر را از نظر مفهومی از این جنس می‌توان قلمداد کرد. همچنین از بعد عملیاتی نیز این گزارش می‌تواند کارکردهای مهمی در شفاف‌سازی وضع موجود و راهنمای سیاستگذاری مجلس شورای اسلامی، نهادهای مختلف قوه مجریه خصوصاً سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری و نیز تصمیم‌گیری بخش خصوصی داشته باشد.

بدین منظور به بررسی اسناد و گزارشات گردشگری سازمان‌های معتبر داخلی و خارجی نظیر شورای جهانی سفر و گردشگری، سازمان جهانی جهانگردی و مرکز آمار ایران پرداخته شد. شورای جهانی سفر و گردشگری سالیانه به بررسی آثار اقتصادی گردشگری به تفکیک کشورها پرداخته و آنها را در قالب گزارشاتی^۱ منتشر می‌کند. از جمله دیگر گزارشات معتبر گردشگری، سه گزارش سالنامه آماری^۲، گزارش خلاصه آماری^۳ و گزارش «نکات برجسته گردشگری»^۴ است که هر ساله توسط سازمان جهانی جهانگردی منتشر می‌شود. گزارش خلاصه آماری به بررسی شاخص‌های کلان اقتصاد گردشگری کشورها در پنج بعد گردشگری داخلی، خارجی، برون‌مرزی، اشتغال گردشگری و شاخص‌های صنعت می‌پردازد. گزارش سالنامه گردشگری، میزان ورودی‌های هر کشور به تفکیک مبدأ آنها را مشخص می‌نماید. «نکات برجسته گردشگری» گزارشی است از وضعیت گردشگری در سطح جهان که میزان ورودی و دریافتی‌های گردشگری هر کشور از آن قابل احصا است. مرکز آمار ایران به‌عنوان منبع معتبر آمار ایران نیز در طی سال‌های اخیر با انتشار گزارشی تحت عنوان «آمارگیری از گردشگران ملی»، اطلاعاتی در خصوص وضعیت گردشگری داخلی کشور را ارائه می‌دهد.

1. Travel and Tourism Economic Impact 2014, Iran; UNWTO.

شورای جهانی سفر و گردشگری، سالیانه گزارشی تحت این عنوان منتشر می‌کند. این گزارش بر شاخص‌های کلان اقتصادی به خصوص تاثیر گردشگری بر اشتغال و تولید ناخالص تمرکز دارد. داده‌های اولیه تولید شاخص‌های این گزارش‌ها توسط سازمان جهانی گردشگری به شورای جهانی سفر و گردشگری ارائه شده و آثار کلان گردشگری - برای کشورهایی که نظام حساب‌های اقماری گردشگری در آنها مستقر نشده است - عمدتاً از طریق قیاس و تخمین (توسط گروه اقتصاددانان آکسفورد) به دست می‌آید. به‌عبارت دیگر می‌توان گفت که تمامی اطلاعات ارائه شده در این گزارش مبنای واقعی نداشته و برخی از آن‌ها از تخمین‌های کارشناسانه نشأت می‌گیرد. شورای جهانی سفر و گردشگری در گزارش روش‌شناسی خود، به تبیین هر یک از این شاخص‌ها و چگونگی محاسبه آنها، پرداخته است.

2. Yearbook of Tourism Statistics, 2014.

3. Compendium of Tourism Statistics, 2014.

4. Tourism: Highlights, 2014.

۱. نمایه گردشگری در ارتباط با شاخص‌های کلان اقتصادی

این بخش حاوی دو قسمت اصلی است: اطلاعات به دست آمده از شورای جهانی سفر و گردشگری و اطلاعات مرتبط با گزارش خلاصه آماری. در قسمت شورای جهانی سفر و گردشگری، به تبیین برخی از شاخص‌های کلان اقتصاد گردشگری نظیر تولید ناخالص، اشتغال، صادرات بازدیدکنندگان و غیره پرداخته شده است. علاوه بر آن روند دو شاخص درآمد و تولید ناخالص طی سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۱۴ مرور خواهد شد. بخش دوم بر شاخص‌های تکمیلی منتشر شده توسط سازمان جهانی جهانگردی در گزارش خلاصه آماری تمرکز دارد.

۱-۱. شاخص‌های کلان اقتصادی گردشگری از منظر گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری

براساس آخرین گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری در سال ۲۰۱۴، گردشگری در مجموع حدود ۴۱۲ میلیارد و ۹۵ میلیارد ریال (۶/۱ درصد) به تولید ناخالص داخلی کشور کمک کرد. پیش‌بینی می‌شود این نرخ تا پایان سال ۲۰۱۴ افزایشی ۷/۴ درصدی را تجربه کند. اما کمک مستقیم گردشگری به تولید ناخالص برابر با ۱۵۱ میلیارد و ۷۱۳ میلیارد ریال (۲/۲ درصد از تولید ناخالص داخلی) بوده است. این نرخ تا پایان سال ۲۰۱۴ رشدی ۱۰ درصدی را تجربه خواهد کرد. در سال ۲۰۱۳، گردشگری در مجموع^۱ توانست ۱,۱۸۴,۰۰۰ شغل (۵/۳ درصد از اشتغال کشور)، ایجاد کند. این نرخ با رشدی ۲/۷ درصدی به ۱,۲۱۶,۰۰۰ شغل در سال ۲۰۱۴ خواهد رسید. در سال ۲۰۱۳، ۴۱۴,۵۰۰ شغل مستقیم، در حوزه گردشگری وجود داشته است. پیش‌بینی می‌شود اشتغال مستقیم گردشگری تا انتهای ۲۰۱۴، رشدی ۲/۹ درصدی را تجربه کند. سرمایه‌گذاری^۲ در صنعت گردشگری در طی سال ۲۰۱۳ برابر با ۵۱ میلیارد و ۷۹۱/۵ میلیارد ریال (۲/۹ درصد) بوده است. این نرخ تا سال ۲۰۱۴، ۷/۶ درصد رشد خواهد داشت.

۱. اشتغال مستقیم به‌علاوه غیرمستقیم.

جدول ۱. شاخص کلان اقتصاد گردشگری ایران

میلیارد ریال	نرخ رشد ۲۰۱۴	۲۰۱۳ - درصد از کل	۲۰۱۳ - میلیار د ریال	
۲۸۹,۷۶۷	۱۰	۲/۲	۱۵۱,۷۱۳	کمک مستقیم به تولید ناخالص داخلی ^(۱)
۷۶۴,۳۶۶	۷/۴	۶/۱	۴۱۲,۰۹۵	مجموع کمک به تولید ناخالص داخلی ^(۲)
۶۲۵	۲/۹	۱/۹	۴۱۵	کمک مستقیم به اشتغال ^{(۳)*}
۱,۷۹۴	۲/۷	۵/۳	۱,۱۸۴	مجموع کمک به اشتغال ^(۴)
۶۴,۱۵۶/۹	۳/۱	۳/۱	۴۹,۵۷۷/۵	صادرات بازدیدکنندگان ^(۵)
۴۵۲,۰۵۳	۱۲/۶	۳/۲	۲۱۸,۷۰۴	مخارج داخلی ^(۶)
۴۶۵,۰۶۱	۱۰/۶	۲/۰	۲۴۳,۳۳۲	مخارج تفریحی ^(۷)
۵۱,۱۴۸/۷	۱۳/۱	۰/۲	۲۴,۹۴۹/۲	مخارج تجاری ^(۸)
۱۰۰,۰۳۱	۷/۶	۲/۹	۵۱,۷۹۱/۵	سرمایه گذاری ^(۹)

مأخذ: گزارش آثار اقتصادی سفر و گردشگری - ایران، شورای جهانی سفر و گردشگری، ۲۰۱۴.

* اشتغال در این جدول براساس هزار شغل است.

- (1) Direct Contribution to GDP
- (2) Total Contribution to GDP
- (3) Direct Contribution to Employment
- (4) Total Contribution to Employment
- (5) Visitor Exports
- (6) Domestic Spending
- (7) Leisure Spending
- (8) Business Spending
- (9) Capital Investment

شورای جهانی سفر و گردشگری به دنبال تخمین آثار غیرمستقیم و القایی گردشگری نیز

می باشد. دسته بندی آثار گردشگری از منظر شورای جهانی سفر و گردشگری، در نمودار ذیل نشان

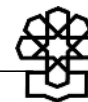
داده شده است:

نمودار ۱. تقسیم‌بندی آثار گردشگری بر شاخص‌های کلان اقتصاد

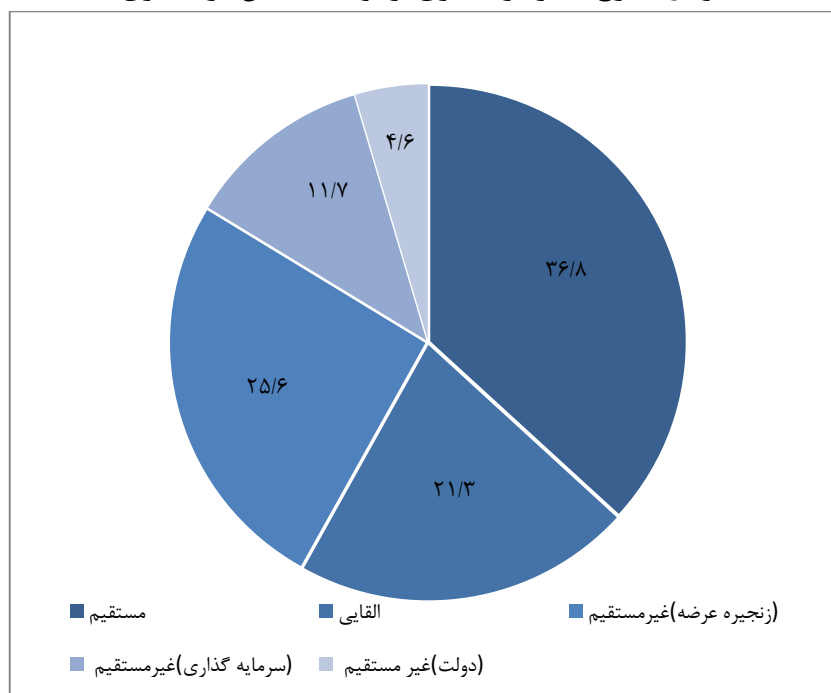

مأخذ: روش‌شناسی گزارش ۲۰۱۴ شورای گردشگری و سفر مبنی بر بررسی آثار اقتصادی سفر و گردشگری، شورای جهانی سفر و گردشگری، ۲۰۱۴.

براساس گزارش ۲۰۱۴ میزان این آثار مستقیم، غیرمستقیم و القایی گردشگری در ایران به ترتیب برابر با ۳۶/۸، ۴۱/۹ و ۲۱/۳ درصد بوده است.

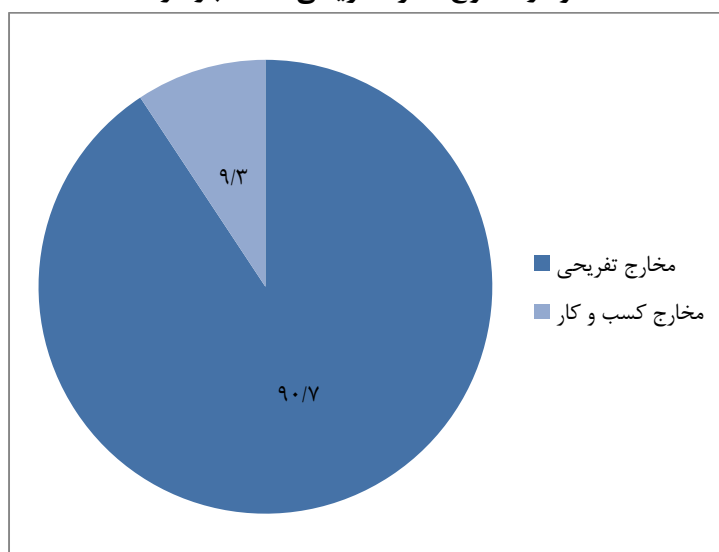
نمودار ۲. نوع تأثیر گردشگری بر تولید ناخالص گردشگری

مأخذ: گزارش آثار اقتصادی سفر و گردشگری - ایران، شورای جهانی سفر و گردشگری، ۲۰۱۴.

مخارج سفرهای تفریحی (درون مرزی و داخلی)، ۹۰/۷ درصد از کمک مستقیم گردشگری به تولید ناخالص کشور (برابر با ۲۴۳ تریلیارد و ۳۳۲ میلیارد ریال) را تشکیل و مابقی آن (۹/۳ درصد برابر با ۲۴ تریلیارد و ۹۴۹/۲ میلیارد ریال) در ارتباط با سفرهای کسب و کار است.

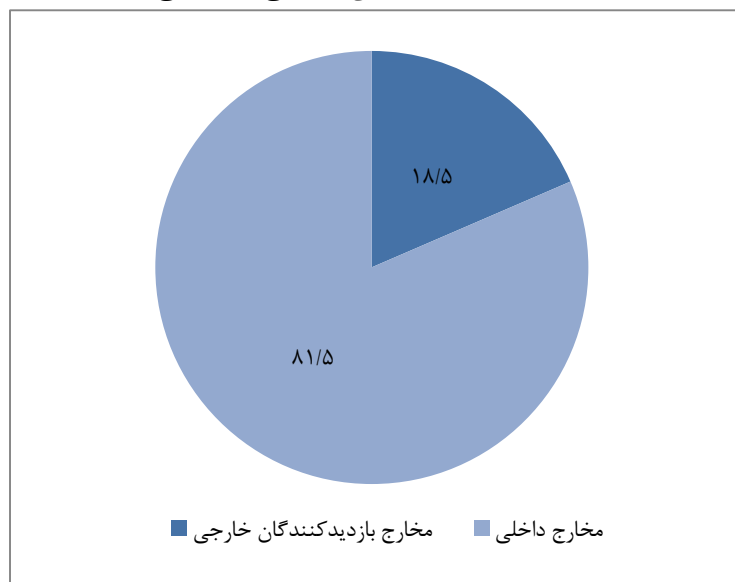
نمودار ۳. نوع سفر (تفریحی - کسب و کار)

مأخذ: همان.

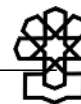
۱۸/۵ درصد از کمک گردشگری به تولید ناخالص داخلی از طریق مخارج بازدیدکنندگان خارجی^۱ و ۸۱/۵ درصد از آن از طریق سفرهای داخلی^۲ تأمین می‌شود.

نمودار ۴. بازدیدکنندگان (داخلی - خارجی)

مأخذ: همان.

1. Foreign Visitor Spending
2. Domestic Spending

جدول ذیل، تأثیرات اقتصادی گردشگری (ریالی) را نشان می‌دهد:

جدول ۲. کمک گردشگری به اقتصاد - قیمت واقعی (میلیارد ریال)

۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	ایران (ریال - ارقام واقعی)
۵۱,۰۹۸	۴۹,۵۷۸	۴۷,۲۷۱	۴۶,۲۹۷	۴۹,۸۲۸	۴۱,۲۵۵	۳۸,۵۰۴	۱. مخارج بازدیدکننده ^(۱)
۲۴۶,۳۲۱	۲۱۸,۷۰۴	۲۱۳,۶۳۵	۲۰۵,۰۲۷	۱۹۷,۹۳۹	۱۹۷,۵۳۲	۱۹۰,۶۸۰	۲. مخارج داخلی ^(۲)
۲۹۷,۴۱۹	۲۶۸,۲۸۲	۲۶۰,۹۰۶	۲۵۱,۳۲۴	۲۴۷,۷۶۷	۲۳۸,۷۸۷	۲۲۹,۱۸۴	۳. مصرف داخلی گردشگری ^(۳) (۲+۱)
-۱۳۰,۵۴۲	-۱۱۶,۵۶۹	-۱۱۲,۵۷۲	-۱۰۸,۶۰۰	-۱۰۷,۵۲۸	-۱۰۳,۰۹۱	-۹۹,۷۴۱	۴. خریدهای عرضه‌کنندگان گردشگری شامل واردات کالا (در زنجیره عرضه) ^(۴)
۱۶۶,۸۷۷	۱۵۱,۷۱۳	۱۴۸,۳۳۴	۱۴۲,۷۲۴	۱۴۰,۲۳۹	۱۳۵,۶۹۶	۱۲۹,۴۴۳	۵. کمک مستقیم گردشگری به تولید ناخالص داخلی ^(۵) (۴+۳)
۱۱۸,۴۶۷	۱۰۷,۷۰۲	۱۰۵,۳۰۴	۱۰۱,۳۲۱	۹۹,۵۵۷	۹۶,۳۳۷	۹۱,۸۹۱	دیگر تأثیرات نهایی (غیرمستقیم و القایی) ۶. زنجیره عرضه داخلی ^(۶)
۵۵,۷۵۰	۵۱,۷۹۲	۵۲,۶۲۴	۵۵,۲۶۶	۵۳,۵۱۷	۵۸,۶۵۰	۵۸,۵۵۰	۷. سرمایه‌گذاری ^(۷)
۲۰,۰۷۳	۱۹,۵۳۲	۱۹,۶۷۹	۲۰,۶۱۹	۲۰,۰۴۵	۲۱,۱۵۹	۱۹,۰۳۱	۸. مخارج تجمعی دولت ^(۸)
-۸۶,۰۵۱	-۶,۲۸۴/۶	-۵,۱۲۰/۲	-۶,۰۳۷/۲	-۶,۶۳۶/۴	-۶,۴۰۹/۹	-۶,۶۶۸/۷	۹. کالاهای وارداتی از محل مخارج غیرمستقیم ^(۹)
۹۰,۰۷۱	۸۷,۶۴۱	۹۰,۲۹۳	۸۶,۴۱۲	۸۲,۰۲۹	۸۱,۲۷۴	۷۷,۳۱۶	۱۰. القایی
۴۴۲,۶۳۲	۴۱۲,۰۹۵	۴۱۱,۱۱۳	۴۰۰,۳۰۵	۳۸۸,۷۵۱	۳۸۶,۷۰۶	۳۶۹,۵۶۲	۱۱. مجموع کمک‌های گردشگری به تولید ناخالص داخلی ^(۱۱) (۱۰+۹+۸+۷+۶+۵)
۴۲۶/۷	۴۱۴/۷	۴۲۶/۷	۴۱۰/۳	۳۸۳/۱	۳۵۷/۸	۳۴۶/۵	تأثیر براشتغال ^(۱۲) (به هزار نفر) ۱۲. کمک مستقیم سفر و گردشگری به اشتغال
۱,۲۱۶/۱	۱,۱۸۴/۱	۱,۱۹۴/۹	۱,۱۵۳/۲	۱,۰۷۴/۳	۱,۰۵۳/۱	۱,۰۲۳/۲	۱۳. مجموع کمک گردشگری به اشتغال ^(۱۳)
۳۵۶,۳۱۴	۳۲۴,۹۷۳	۲۵۱,۰۶۲	۲۵۹,۰۳۵	۲۵۸,۷۹۱	۱۸۴,۲۳۸	۱۴۹,۹۴۵	دیگر شاخص‌ها ۱۴. مخارج در سفر برون‌مرزی

مأخذ: همان.

(1) Visitor Exports

(2) Domestic Expenditure

(3) Internal Tourism Consumption

(۴) علامت جمع مطرح شده، نشان از نحوه احتساب آن سطر است. برای مثال، سطر حاضر (مصرف داخلی گردشگری) از حاصل جمع دو سطر (مخارج بازدیدکنندگان) و سطر ۲ (مخارج داخلی) به دست آمده است.

(5) Purchases by Tourism Providers, Including Imported Goods (supply chain)

(6) Direct Contribution of Travel & Tourism to GDP

(7) Domestic Supply Chain

(8) Capital Investment

(9) Government Collective Spending

منظور از مخارج تجمعی گردشگری، مخارجی است که دولت به منظور کمک به توسعه گردشگری در سطح کلان و به شیوه‌های مختلف صرف می‌کند. نظیر بازاریابی و ترفیع، حمل‌ونقل هوایی، تصدیگری، خدمات امنیتی، برقراری امنیت اقامتگاه‌ها، تأمین خدمات بهداشتی اقامتگاه‌ها.

(10) Imported Goods from Indirect Spending

(11) Total Contribution of Travel & Tourism to GDP

(12) Employment Impacts

(13) Total Contribution of Travel & Tourism to Employment

شاخص‌های ارائه شده در جدول فوق همگی بیانگر رشد صنعت گردشگری در کشور - البته با روندی نه چندان فزاینده - هستند. این موضوع با نگاهی اجمالی بر روند مخارج بازدیدکنندگان، مخارج داخلی و میزان سرمایه‌گذاری در این صنعت، به خوبی قابل درک است. علاوه بر آن واردات کالاها چه در بعد مستقیم و چه در بعد غیرمستقیم اثری کاهنده بر پیامدهای مثبت گردشگری بر اقتصاد کشور داشته است. اثر گردشگری بر اشتغال کشور نیز تجربه‌ای مشابه از نرخ رشد مثبت و اما پایین را نشان می‌دهد.

۱-۱-۱. روند گردشگری تا سال ۲۰۱۴ براساس آمارهای شورای جهانی سفر و گردشگری

بخش حاضر برای تبیین روند دو شاخص کلان سهم گردشگری از تولید ناخالص و درآمد گردشگری تا سال ۲۰۱۴، تبیین شده است. در قسمت نخست، جایگاه کمک گردشگری به تولید ناخالص داخلی در قیاس با سایر کشورها در سال ۲۰۱۴ نشان داده شده است. علاوه بر آن روند سهم گردشگری از تولید ناخالص از سال ۱۹۸۸ تا ۲۰۱۴ نیز به نمایش گذاشته شد.

۱-۱-۱-۱. نرخ رشد و روند سهم گردشگری از تولید ناخالص داخلی^۱

جدول ذیل ۱۰ کشور برتر در رشد کمک گردشگری به تولید ناخالص داخلی را در سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۴ نشان می‌دهد. این ارقام بر اساس پیش‌بینی‌های شورای جهانی سفر و گردشگری تهیه شده است:

جدول ۳. قوی‌ترین کشورها در میزان رشد گردشگری در کمک مستقیم به تولید

ناخالص داخلی ۲۰۱۳-۲۰۱۴

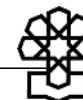
رتبه	نام کشور	رشد واقعی ^۲ (درصد)
۱	مونتنگرو	۱۲/۶
۲	کامبوج	۱۰/۲
۳	عمان	۱۰/۲
۴	ایران	۱۰/۰
۵	نپال	۹/۸
۶	غنا	۹/۷
۷	گابن	۹/۵
۸	میانمار	۹/۵
۹	قبرس	۹/۳
۱۰	قطر	۹/۱

مأخذ: گزارش خلاصه جداول جدید^۳، شورای جهانی سفر و گردشگری.

۱. برگرفته از گزارش New League table summary base120 و وب سایت رسمی شورای جهانی سفر و گردشگری.

2. Real Growth

3. New League Table Summary

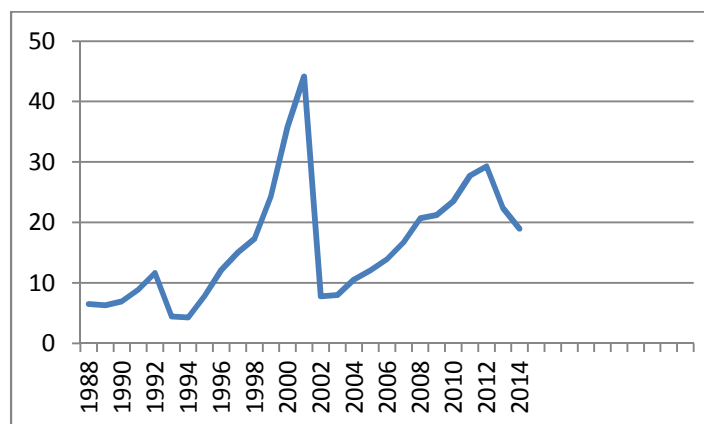
پیش‌بینی می‌شود، ایران رشدی ۱۰ درصدی را تجربه کرده و در جایگاه چهارم جهانی پس از کشورهای مونته‌نگرو، کامبوج و عمان، قرار می‌گیرد. علاوه بر آن بر اساس پیش‌بینی‌های شورای جهانی سفر و گردشگری می‌توان سهم گردشگری از تولید ناخالص داخلی را در سال‌های ۲۰۱۴-۲۰۰۰ نشان داد:

جدول ۴. روند سهم گردشگری از تولید ناخالص داخلی ۲۰۱۴-۲۰۰۰

سال	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴
کمک مستقیم گردشگری به تولید ناخالص داخلی	۱۴/۴۸۸	۱۷/۹۰۸	۲/۷۵۸	۲/۶۷۲	۳/۴۵۹	۴/۱۹۴	۴/۸۸۱	۵/۹۳۹	۷/۲۵۱	۷/۴۵	۸/۴۷۲	۹/۸۹۲	۱۰/۵۷۴	۸/۲۳۹	۷/۱۵۲
مجموع کمک گردشگری به تولید ناخالص داخلی	۳۵/۸۰۸	۴۴/۱۷۷	۷/۸۱۵	۸/۰۲۵	۱۰/۵۵۳	۱۲/۰۸۴	۱۳/۹۳۷	۱۶/۷۴۶	۲۰/۷۰۳	۲۱/۲۳۱	۲۳/۴۸۴	۲۷/۷۴۵	۲۹/۳۰۵	۲۲/۳۸۱	۱۸/۹۷۴

مأخذ: وبسایت رسمی شورای جهانی سفر و گردشگری.

نمودار ۵. مجموع کمک گردشگری به تولید ناخالص داخلی

مأخذ: وبسایت رسمی شورای جهانی سفر و گردشگری.

۲-۱. گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵؛ سازمان جهانی جهانگردی

جدول ذیل بر اساس گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ سازمان جهانی جهانگردی، تهیه شد. این جدول ارتباط گردشگری با شاخص‌های کلان اقتصادی را نشان می‌دهد:

جدول ۵. جدول شاخص‌های تکمیلی

۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	واحد	شاخص‌های تکمیلی
							تقاضا
							شاخص‌های کلان اقتصادی مرتبط با گردشگری بین‌المللی ^(۱)
-	-	-	۰/۶	۰/۶	۰/۶	درصد	مخارج گردشگری درون‌مرزی بر تولید ناخالص داخلی ^(۲)
-	-	-	۲/۵	۲/۳	۲/۵	درصد	مخارج گردشگری برون‌مرزی بر تولید ناخالص داخلی ^(۳)
-	-	-	-۱/۹	-۱/۷	-۱/۸	درصد	تراز گردشگری (مخارج درون‌مرزی منهای مخارج برون‌مرزی) بر تولید ناخالص گردشگری ^(۴)
-	-	-	۳/۱	۲/۹	۳/۱	درصد	گسترده‌گی گردشگری (مخارج درون‌مرزی به‌علاوه مخارج برون‌مرزی) بر تولید ناخالص گردشگری ^(۵)
-	۱۷/۹	۲۳/۷	۲۴/۹	۲۶/۶	۲۶/۲	درصد	پوشش گردشگری (اثر مخارج گردشگری درون‌مرزی نسبت به گردشگری برون‌مرزی) ^(۶)
-	-	-	-	-	-	درصد	سهم مخارج گردشگری درون‌مرزی از صادرات کالا ^(۷)
-	-	-	-	-	-	درصد	سهم مخارج گردشگری درون‌مرزی از صادرات خدمات ^(۸)
-	-	-	-	-	-	درصد	سهم مخارج گردشگری درون‌مرزی از صادرات خدمات و کالا ^(۹)
-	-	-	-	-	-	درصد	سهم مخارج گردشگری درون‌مرزی از اعتبارات کنونی ^(۱۰)
-	-	-	-	-	-	درصد	سهم مخارج گردشگری برون‌مرزی از واردات کالا ^(۱۱)
-	-	-	-	-	-	درصد	سهم مخارج گردشگری برون‌مرزی از واردات خدمات ^(۱۲)
-	-	-	-	-	-	درصد	سهم مخارج گردشگری برون‌مرزی از واردات کالا و خدمات ^(۱۳)
-	-	-	-	-	-	درصد	سهم مخارج گردشگری برون‌مرزی از اعتبارات کنونی ^(۱۴)

مأخذ: گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵، توسط سازمان جهانی جهانگردی.

- (1) Macroeconomic Indicators Related to International Tourism
- (2) Inbound Tourism Expenditure over GDP
- (3) Outbound Tourism Expenditure over GDP
- (4) Tourism Balance (Inbound Minus Outbound Tourism Expenditure) over GDP
- (5) Tourism Openness (Inbound Plus Outbound Tourism Expenditure) over GDP
- (6) Tourism Coverage (Inbound over Outbound Tourism Expenditure)
- (7) Inbound Tourism Expenditure over Exports of Goods
- (8) Inbound Tourism Expenditure over Exports of Services
- (9) Inbound Tourism Expenditure over Exports of Goods and Services
- (10) Inbound Tourism Expenditure over Current Account Credits
- (11) Outbound Tourism Expenditure over Imports of Goods
- (12) Outbound Tourism Expenditure over Imports of Services
- (13) Outbound Tourism Expenditure over Imports of Goods and Services
- (14) Outbound Tourism Expenditure over Current Account Debits

بسیاری از خانه‌های این جدول به دلیل در دسترس نبودن اطلاعات خالی است؛ این امر نشان‌دهنده ضعف آمار گردشگری ایران است که به نوبه خود در عدم شفافیت وضعیت کنونی گردشگری نقش بسزایی دارد. علاوه بر آن، آمار موجود نیز به‌روز نبوده و غالباً اطلاعات تا سال ۲۰۱۰ است. تأثیر مخارج برون‌مرزی بر تولید ناخالص داخلی تقریباً ثابت بوده است؛ اگرچه در مورد این شاخص نیز از سال ۲۰۱۰ به بعد اطلاعاتی در دست نیست. مجموع تأثیر مخارج گردشگری بین‌المللی (درون‌مرزی به‌علاوه برون‌مرزی) بر تولید ناخالص کشور در حال افزایش است؛ متغیر مزبور توسط شاخص گستردگی گردشگری بر تولید ناخالص گردشگری در جدول فوق نشان داده شد. پوشش گردشگری با مفهوم مخارج گردشگری درون‌مرزی نسبت به برون‌مرزی، در حال کاهش است.

۲. نمایه گردشگری درون‌مرزی

بخش حاضر به بررسی آمار مرتبط با آخرین نسخه از سه گزارش خلاصه آماری، سالنامه آماری و گزارش «نکات برجسته گردشگری» منتشر شده توسط سازمان جهانی جهانگردی و همچنین تبیین روند صادرات گردشگری به گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری می‌پردازد. در گزارش خلاصه آماری، به بررسی محل هزینه‌کرد، هدف و وسایل نقلیه به کار گرفته شده در گردشگری درون‌مرزی، پرداخته خواهد شد. علاوه بر آن، بررسی مبنی بر میزان ورودی گردشگر از مناطق مختلف جهان نیز صورت گرفته است. در بخش گزارش سالنامه آماری، میزان ورودی برحسب منطقه با درجه تفکیک بیشتر ارائه شده است. از سوی دیگر برترین کشورهای گردشگر فرست^۱ به ایران بر حسب میزان و نرخ رشد نیز تعیین شده است. گزارش «نکات برجسته گردشگری»، بخشی است که به ارائه اطلاعات در مورد میزان ورودی‌ها و دریافتی‌های بین‌المللی، پرداخته است. روند درآمدهای حاصل از صادرات گردشگری در سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۱۴ نیز به گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری در انتها تبیین شده است.

۲-۱. گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵؛ سازمان جهانی جهانگردی

نمودار ذیل که بر اساس گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵، تهیه شده است؛ مخارج گردشگران ورودی برحسب هزینه‌کرد برای سفر و حمل‌ونقل را نشان می‌دهد:

۱. منظور از کشورهای گردشگر فرست، کشورهای مبدأیی است که گردشگران از آن کشورها به ایران وارد می‌شوند.

جدول ۶. مخارج گردشگران ورودی بر حسب محل هزینه کرد (سفر - حمل و نقل)

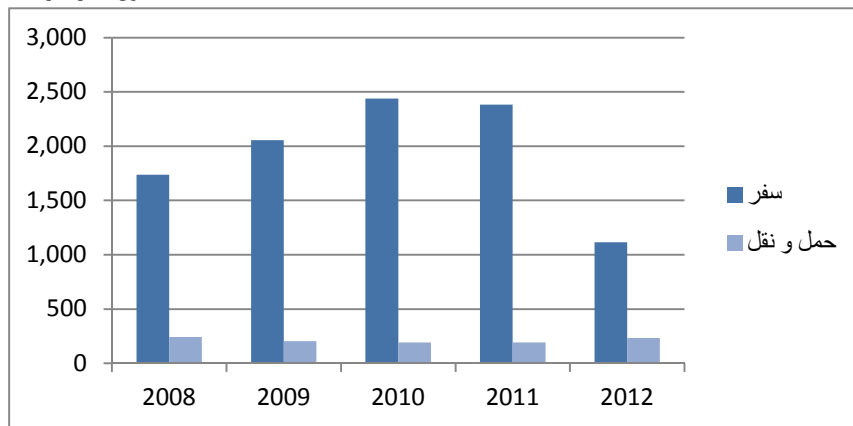
(میلیون دلار آمریکا)

سال	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
سفر (میلیون دلار آمریکا)	۱,۷۳۷	۲,۰۵۵	۲,۴۳۸	۲,۳۸۱	۱,۱۱۴
حمل و نقل (میلیون دلار آمریکا)	۲۴۱	۲۰۴	۱۹۳	۱۹۳	۲۳۲

مأخذ: همان.

نمودار ۶. مخارج گردشگران ورودی بر حسب محل هزینه کرد (سفر - حمل و نقل)

(میلیون دلار آمریکا)

جدول ذیل میزان مخارج گردشگران ورودی بر حسب هدف از سفر (شخصی - کسب و کار) را

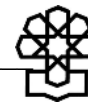
نشان می‌دهد:

جدول ۷. مخارج گردشگران ورودی بر حسب هدف از سفر (شخصی - کسب و کار)

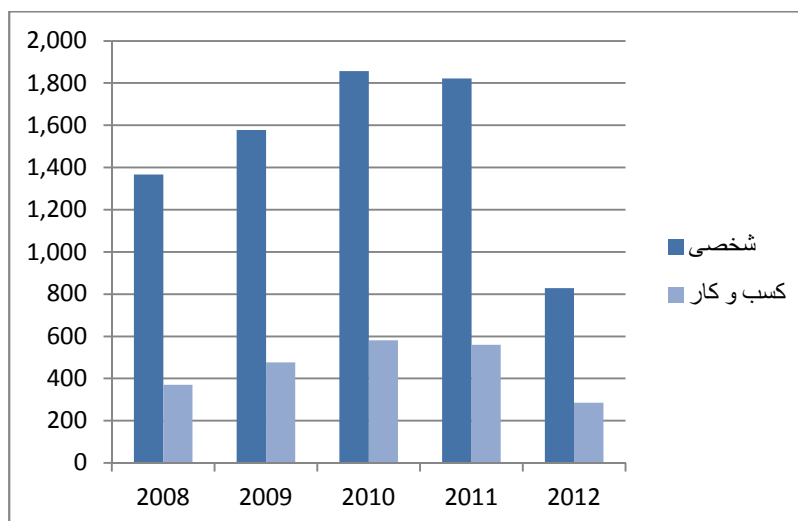
(میلیون دلار آمریکا)

سال	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
شخصی (میلیون دلار آمریکا)	۱,۳۶۷	۱,۵۷۸	۱,۸۵۷	۱,۸۲۲	۸۲۹
کسب و کار (میلیون دلار آمریکا)	۳۷۰	۴۷۶	۵۸۱	۵۶۰	۲۸۵

مأخذ: همان.

نمودار ۷. مخارج گردشگران ورودی برحسب هدف از سفر (شخصی - کسب و کار)

بیشتر هزینه کرد در گردشگری ورودی کشور مرتبط با سفرهای شخصی است.
نمودار ذیل نوع وسیله نقلیه گردشگران ورودی را نشان می‌دهد:

جدول ۸. ورودی برحسب وسیله نقلیه

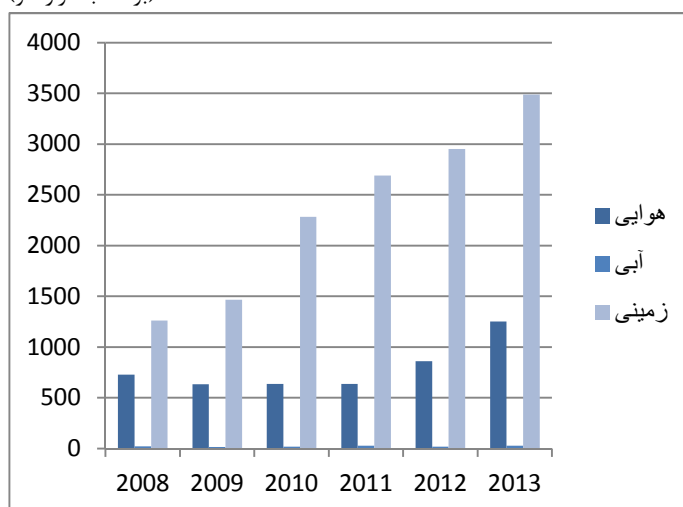
(برحسب هزار نفر)

سال	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳
هوایی (هزار نفر)	۷۳۰	۶۳۵	۶۳۶	۶۳۷	۸۶۲	۱,۲۵۳
آبی (هزار نفر)	۲۲	۱۵	۱۹	۲۷	۱۹	۲۸
زمینی (هزار نفر)	۱,۲۸۲	۱,۴۶۶	۲,۲۸۳	۲,۶۸۹	۲,۹۵۲	۳,۴۸۸

مأخذ: همان.

نمودار ۸. ورودی برحسب وسیله نقلیه

(برحسب هزار نفر)

مأخذ: همان.

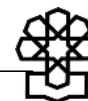
ورود گردشگران به کشور از هر سه طریق زمینی، هوایی و آبی روبه افزایش است. در این میان بیشترین سهم به راه‌های زمینی تعلق دارد. پس از آن راه‌های هوایی و آبی به ترتیب در جایگاه دوم و سوم قرار دارند. اختلاف بالای رقم ورودی‌ها از طریق زمینی و هوایی، خود مؤید نبود زیرساخت‌های مناسب در حمل‌ونقل هوایی کشور است.

جدول و نمودار ذیل میزان ورودی بر حسب منطقه را نشان می‌دهد:

جدول ۹. ورودی برحسب منطقه

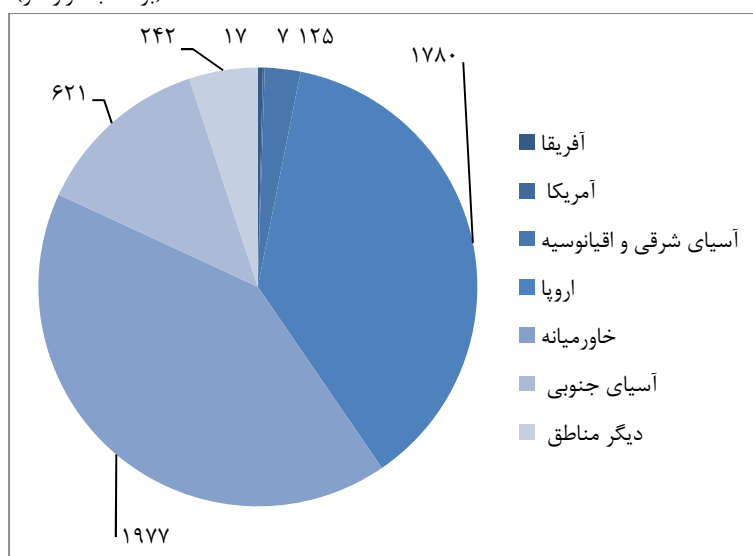
(برحسب هزار نفر)

منطقه	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳
آفریقا	۴	۶	۷	۱۲	۱۷
آمریکا	۶	۷	۶	۶	۷
آسیای شرقی و اقیانوسیه	۲۸	۳۴	۵۳	۹۲	۱۲۵
اروپا	۸۵۶	۱,۱۷۲	۱,۴۷۴	۱,۳۲۸	۱,۷۸۰
خاورمیانه	۵۱۹	۷۴۰	۷۸۲	۱,۳۳۳	۱,۹۷۷
آسیای جنوبی	۳۱۴	۴۱۳	۴۲۷	۵۳۸	۶۲۱
دیگر مناطق	۳۸۹	۵۶۶	۶۰۵	۵۲۵	۲۴۲

نمودار ۹. ورودی برحسب منطقه - ۲۰۱۳

(برحسب هزار نفر)

مأخذ: همان.

بیشتر ورودی‌ها به ترتیب از خاورمیانه، اروپا و آسیای جنوبی بوده‌اند.

۲-۲. گزارش سالنامه آماری ۲۰۱۵؛ سازمان جهانی جهانگردی

جدول ذیل اطلاعات بیشتری از ورودی‌ها به کشور بر حسب ملیت نشان می‌دهد؛ این جدول بر

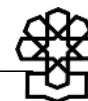
اساس گزارش سالنامه آماری ۲۰۱۵، تهیه شده است:

جدول ۱۰. تقسیم بندی میزان ورودی‌ها بر حسب منطقه و کشور

(نفر)

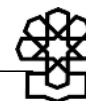
منطقه/نام کشور	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	سهم بازار ۲۰۱۳	درصد تغییرات از ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۲
مجموع	۲,۱۱۶,۲۴۵	۲,۹۳۸,۰۵۴	۳,۳۵۳,۷۱۳	۳,۸۳۳,۵۷۷	۴,۷۶۸,۸۳۶	۱۰۰/۰۰	۲۴/۴۰
آفریقا	۴,۰۸۰	۵,۵۶۸	۶,۸۳۱	۱۱,۹۳۸	۱۷,۰۰۰	-/۳۶	۴۲/۴۰
آفریقای شرقی	۷۸۵	۹۴۶	۱,۹۷۹	۲,۹۹۱	۴,۴۸۲	-/۰۹	۴۹/۸۵
اتیوپی	۱۸۲	۳۴۹	۴۷۹	۱,۱۱۷	۱,۳۹۰	-/۰۳	۲۴/۴۴
کنیا	۳۴۹	۳۰۹	۳۵۲	۴۲۶	۶۲۵	-/۰۱	۴۶/۷۱
سومالی	۴۱	۷۴	۲۰۴	۱۵۶	۴۴۸	-/۰۱	۱۸۸/۱۸
اوگاندا	۱۹۶	۹۱	۷۹	۲۴۹	۲۳۳	-/۰۰	-۶/۴۳
تانزانیا	---	---	۷۹۵	۸۶۷	۱,۶۶۸	-/۰۳	۹۲/۳۲
زیمبابوه	۱۷	۱۲۳	۷۰	۱۷۶	۱۱۸	-/۰۰	-۳۲/۹۵
آفریقای شمالی	۱,۳۲۶	۱,۴۳۷	۱,۴۸۲	۴,۲۸۱	۵,۳۲۳	-/۱۱	۲۴/۳۴
الجزایر	۲۴۷	۴۲۲	۲۸۰	۶۶۲	۷۳۵	-/۰۲	۱۱/۰۳
مراکش	۲۴۱	۱۹۸	۱۷۳	۱,۲۴۹	۲,۲۵۹	-/۰۵	۸۰/۸۶

منطقه/نام کشور	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	سهم بازار ۲۰۱۳	درصد تغییرات از ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۲
سودان	۵۸۴	۵۳۰	۶۰۸	۱,۳۵۸	۱,۲۴۸	۰/۰۳	-۸/۱۰
تونس	۲۵۴	۲۸۷	۴۲۱	۱,۰۱۲	۱,۰۸۱	۰/۰۲	۶/۸۲
آفریقای غربی	۸۱۴	۸۶۸	۳۴۹	۲,۰۶۵	۲,۶۴۱	۰/۰۶	۲۷/۸۹
گامبیا	۳۳	۱۷	۶	۲۷	۱۵	۰/۰۰	-۴۴/۴۴
غنا	۸۶	۱۱۴	۸۶	۳۶۷	۵۴۵	۰/۰۱	۴۸/۵۰
گینه	۶۷	۷۶	۶۷	۴۰	۳۴	۰/۰۰	-۱۵/۰۰
مالی	۵۱	۵۳	۷۰	۱۲۴	۹۲	۰/۰۰	-۲۵/۸۱
موریتانی	۱۹	۵۲	۲۱	۸۹	۸۴	۰/۰۰	-۵/۶۲
نیجریه	۳۶۵	۳۸۳	۳۸	۱,۲۹۸	۱,۷۲۹	۰/۰۴	۳۳/۲۰
سنگال	۱۹۳	۱۷۳	۶۱	۱۲۰	۱۴۲	۰/۰۰	۱۸/۳۳
سایر کشورهای آفریقا	۱,۱۵۵	۲,۳۱۷	۳,۰۲۱	۲,۶۰۱	۴,۵۵۴	۰/۱۰	۷۵/۰۹
آمریکا	۶,۱۵۱	۷,۱۴۶	۶,۴۶۳	۵,۹۱۳	۶,۸۶۶	۰/۱۴	۱۶/۱۲
جزایر کارائیب	۱۴۱	۵۳	۹۴	۱۳۳	۱۱۲	۰/۰۰	-۱۵/۷۹
باهاماس	۱	۱	---	۳	۱	۰/۰۰	-۶۶/۶۷
کوبا	۱۲۱	۲۶	۷۴	۸۳	۷۳	۰/۰۰	-۱۲/۰۵
جمهوری دومینیک	۱۹	۲۶	۲۰	۴۷	۳۸	۰/۰۰	-۱۹/۱۵
آمریکای مرکزی	۱۳	۱۷	۲۰	۳۲	۴۶	۰/۰۰	۴۳/۷۵
گواتمالا	۳	۱	۱۵	۱۰	۱۷	۰/۰۰	۷۰/۰۰
پاناما	۱۰	۱۶	۵	۲۲	۲۹	۰/۰۰	۳۱/۸۲
آمریکای شمالی	۳,۷۶۶	۴,۳۳۶	۴,۲۸۷	۲,۵۲۹	۳,۴۱۵	۰/۰۷	۳۵/۰۳
کانادا	۱,۸۲۶	۲,۵۴۰	۲,۵۰۶	۲,۱۵۰	۱,۳۹۲	۰/۰۳	-۳۵/۲۶
مکزیک	۱۹۶	۱۸۷	۲۰۲	۱۷۶	۲۸۰	۰/۰۱	۵۹/۰۹
ایالات متحده آمریکا	۱,۷۴۴	۱,۶۰۹	۱,۵۷۹	۲۰۳	۱,۷۴۳	۰/۰۴	۷۵۸/۶۲
آمریکای جنوبی	۱,۳۲۳	۱,۶۸۶	۱,۵۳۸	۱,۹۷۹	۱,۹۹۴	۰/۰۴	۰/۷۶
آرژانتین	۱۸۸	۱۹۳	۲۱۴	۳۴۴	۳۰۵	۰/۰۱	-۱۱/۳۴
برزیل	۵۸۸	۸۳۵	۷۳۵	۷۲۷	۸۰۹	۰/۰۲	۱۱/۲۸
شیلی	۸۹	۶۷	۸۴	۹۸	۷۹	۰/۰۰	-۱۹/۳۹
کلمبیا	۱۱۱	۱۱۶	۱۰۹	۱۶۲	۱۶۷	۰/۰۰	۳/۰۹
اکوادور	۵۶	۹۲	۹۷	۱۸۶	۱۴۳	۰/۰۰	-۲۳/۱۲
پرو	۴۲	۴۳	۴۱	۵۶	۵۴	۰/۰۰	-۳/۵۷
اوروگوئه	۴۰	۳۵	۴۰	۲۷	۳۰	۰/۰۰	۱۱/۱۱
ونزوئلا	۲۰۹	۳۰۵	۲۱۸	۳۷۹	۴۰۷	۰/۰۱	۷/۳۹
سایر کشورهای آمریکا	۹۰۸	۱,۰۵۴	۵۲۴	۱,۲۴۰	۱,۲۹۹	۰/۰۳	۴/۷۶
آسیای شرقی و اقیانوسیه	۲۷,۸۳۱	۳۳,۶۲۴	۵۲,۵۹۶	۹۲,۲۱۸	۱۲۴,۶۹۹	۲/۶۱	۳۵/۲۲
آسیای شمال شرقی	۱۸,۹۶۰	۲۲,۰۸۸	۳۷,۴۹۶	۴۰,۸۱۷	۵۱,۴۴۰	۱/۰۸	۲۶/۰۳
چین	۴,۳۷۸	۷,۶۴۸	۲۲,۷۲۸	۲۶,۱۶۰	۳۴,۷۹۵	۰/۷۳	۳۳/۰۱
ژاپن	۵,۶۴۷	۵,۵۹۲	۴,۹۳۷	۵,۱۴۳	۵,۸۰۹	۰/۱۲	۱۲/۹۵
جمهوری خلق کره	۹۶	۷۷	۱۰۸	۳۲۸	۴۷۰	۰/۰۱	۴۳/۲۹
جمهوری کره	۷,۲۷۰	۷,۰۱۷	۸,۰۷۵	۸,۱۱۷	۸,۸۶۷	۰/۱۹	۹/۲۴
مغولستان	۲۱	۴۲	۵۲	۶۷	۸۲	۰/۰۰	۲۲/۳۹

منطقه/نام کشور	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	سهم بازار ۲۰۱۳	درصد تغییرات از ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۲
تابوان	۱,۵۴۸	۱,۷۱۲	۱,۵۹۷	۱,۰۰۲	۱,۴۱۷	-/۰.۳	۴۱/۴۲
آسیای جنوب شرقی	۶,۰۱۸	۸,۱۲۲	۱۰,۵۳۳	۴۶,۶۰۹	۶۷,۲۱۷	۱/۴۱	۴۴/۲۱
اندونزی	۱,۵۱۰	۱,۹۱۶	۲,۷۲۵	۳,۷۳۸	۳,۶۶۰	-/۰.۸	-۲/۰.۹
مالزی	۱۸۷	۱,۷۴۸	۳,۱۵۷	۳,۷۷۹	۳,۶۲۸	-/۰.۸	-۴/۰.۰
فیلیپین	۲,۰۴۶	۲,۳۹۹	۲,۲۸۶	۳۶,۴۲۰	۵۶,۵۵۰	۱/۱۹	۵۵/۲۷
سنگاپور	۲۶	۱۷۸	۸۳۳	۶۱۲	۶۹۸	-/۰.۱	۱۴/۰.۵
تایلند	۲,۰۹۴	۱,۶۸۹	۱,۳۴۸	۱,۶۴۷	۲,۲۴۳	-/۰.۵	۳۶/۱۹
ویتنام	۱۵۵	۱۹۲	۱۳۴	۴۱۳	۴۳۸	-/۰.۱	۶/۰.۵
اقیانوسیه	۲,۸۵۳	۳,۴۱۴	۴,۳۹۹	۴,۲۲۲	۵,۲۳۸	-/۱۱	۲۴/۰.۶
استرالیا	۲,۸۵۳	۳,۴۱۴	۳,۸۴۹	۴,۲۱۸	۵,۱۴۴	-/۱۱	۲۱/۹۵
نیوزلند	---	---	۵۵۰	۴	۹۴	-/۰.۰	۲/۲۵۰/۰.۰
سایر کشورهای آسیای شرقی و اقیانوسیه	---	---	۱۶۷	۵۷۰	۸۰۴	-/۰.۲	۴۱/۰.۵
اروپا	۸۵۶,۴۳۵	۱,۱۷۲,۴۸۹	۱,۴۷۳,۷۴۲	۱,۳۲۷,۷۲۴	۱,۷۷۹,۶۳۸	۳۷/۳۲	۳۴/۰.۴
اروپای شرقی/مرکزی	۴۸۲,۵۴۲	۸۱۳,۲۹۴	۹۰۷,۶۹۶	۸۷۱,۱۶۳	۱,۳۰۳,۶۸۷	۲۷/۳۴	۴۹/۶۵
ارمنستان	۱,۱۵۴	۱,۰۲۳	۶,۷۷۷	۷,۰۸۹	۷,۲۸۰	-/۱۵	۲/۶۹
آذربایجان	۳۸۳,۵۸۸	۶۹۰,۳۳۳	۷۳۲,۲۰۱	۶۷۷,۴۵۷	۱,۰۷۷,۷۱۳	۲۲/۶۰	۵۹/۰.۸
بلغارستان	۴۸۹	۱,۴۳۱	۱,۱۵۸	۱,۰۲۰	۱,۰۱۹	-/۰.۲	-۰/۱.۰
جمهوری چک	۵۵۴	۸۲۱	۸۴۵	۷۲۴	۹۳۱	-/۰.۲	۲۸/۵۹
گرجستان	۳۲۳	۱۹۴	۳,۲۰۳	۳,۳۵۹	۷,۱۰۳	-/۱۵	۱۱۱/۴۶
هنگری	۴۸۳	۵۲۵	۶۰۶	۸۱۸	۶۸۱	-/۰.۱	-۱۶/۷۵
قزاقستان	۶۱۳	۱,۲۲۲	۱,۷۹۴	۱,۹۰۴	۲,۲۶۱	-/۰.۵	۱۸/۷۵
قرقیزستان	۱۸۸	۴۰۲	۵۶۰	۸۲۱	۱,۰۱۰	-/۰.۲	۲۳/۰.۲
لیتوانی	۸۱	۱۳۳	۲۱۲	۱۷۱	۲۸۰	-/۰.۱	۶۳/۷۴
لهستان	۸۲۱	۱,۰۵۲	۱,۰۶۶	۷,۷۱۸	۱,۸۶۴	-/۰.۴	-۷۵/۸۵
رومانیا	۱,۳۶۸	۱,۳۴۰	۱,۱۹۴	۱,۰۸۸	۱,۱۱۱	-/۰.۲	۲/۱۱
فدراسیون روسیه	۶,۱۵۵	۱۱,۲۸۱	۱۳,۴۱۳	۱۴,۱۴۶	۱۹,۱۵۹	-/۴۰	۳۵/۴۴
تاجیکستان	۲,۳۲۷	۳,۲۲۲	۳,۷۵۴	۴,۹۵۳	۵,۸۴۹	-/۱۲	۱۸/۰.۹
ترکمنستان	۸۰,۵۳۳	۹۵,۰۰۰	۱۳۵,۶۸۳	۱۴۱,۵۳۳	۱۶۹,۶۱۸	۳/۵۶	۱۹/۸۴
اوکراین	۲,۸۵۳	۳,۸۱۹	۲,۶۱۴	۵,۳۹۳	۵,۲۱۰	-/۱۱	-۳/۳۹
ازبکستان	۱,۰۱۲	۱,۴۹۶	۲,۶۱۶	۲,۹۶۹	۲,۵۹۸	-/۰.۵	-۱۲/۵۰
اروپای شمالی	۱۶,۰۲۶	۱۷,۱۹۵	۱۶,۴۸۲	۱۶,۸۹۷	۱۸,۹۵۸	-/۴۰	۱۲/۲۰
دانمارک	۲,۱۴۲	۲,۱۵۸	۲,۰۱۶	۲,۱۸۴	۲,۵۳۸	-/۰.۵	۱۶/۲۱
فنلاند	۶۷۳	۵۷۸	۶۸۰	۶۷۹	۷۷۶	-/۰.۲	۱۴/۲۹
ایسلند	۱۰۰	۳۰	۷۱	۴۹	۴۰	-/۰.۰	-۱۸/۳۷
ایرلند	۶۳۸	۷۰۱	۷۳۰	۶۸۹	۷۳۸	-/۰.۲	۷/۱۱
نروژ	۱,۸۰۶	۱,۶۵۵	۱,۸۴۰	۱,۸۳۶	۲,۶۱۰	-/۰.۵	۴۲/۱۶
سوئد	۳,۹۴۱	۴,۲۵۷	۴,۵۹۴	۷,۶۱۸	۶,۸۰۷	-/۱۴	-۱۰/۶۵
انگلستان	۶,۷۲۶	۷,۸۱۶	۶,۵۵۱	۳,۸۴۲	۵,۴۴۹	-/۱۱	۴۱/۸۳
اروپای جنوبی	۱۶,۰۷۳	۱۴,۱۱۷	۱۵,۱۴۹	۱۵,۰۱۲	۲۰,۷۳۲	-/۴۳	۳۸/۱۰

منطقه/نام کشور	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	سهم بازار ۲۰۱۳	درصد تغییرات از ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۲
آلبانی	۸۸	۷۲	۸۷	۱۰۱	۹۸	۰/۰۰	-۲/۹۷
بوسنی و هرزگوین	۱۲۴	۱۸۹	۲۲۳	۲۳۳	۳۶۹	۰/۰۱	۵۸/۳۷
یونان	۹۴۵	۷۵۸	۷۰۲	۱,۱۶۳	۱,۵۷۲	۰/۰۳	۳۵/۱۷
ایتالیا	۱۰,۹۸۲	۹,۱۶۷	۱۰,۰۱۰	۹,۵۷۶	۱۳,۰۱۹	۰/۲۷	۳۵/۹۵
مونتنگرو	---	۱۸	۳۵	۲۴	۲۹	۰/۰۰	۲۰/۸۳
پرتغال	۵۰۲	۵۰۵	۵۰۴	۶۲۳	۷۱۳	۰/۰۱	۱۴/۴۵
یوگسلاوی	۱۸۳	۳۴۱	۴۲۷	۴۳۱	۴۸۲	۰/۰۱	۱۱/۸۳
اسلونی	۷۱۳	۵۴۴	۴۸۹	۵۸۸	۸۴۲	۰/۰۲	۴۳/۲۰
اسپانیا	۲,۵۳۶	۲,۵۲۳	۲,۶۷۲	۲,۲۷۳	۳,۶۰۸	۰/۰۸	۵۸/۷۳
اروپای غربی	۳۸,۸۸۲	۳۷,۷۹۰	۳۵,۳۲۷	۳۱,۱۱۷	۴۲,۸۱۸	۰/۹۰	۳۷/۶۰
اتریش	۴,۲۰۰	۳,۴۸۰	۳,۲۹۲	۲,۶۹۲	۳,۳۱۹	۰/۰۷	۲۳/۲۹
بلژیک	۴۸۹	۱,۴۳۱	۱,۴۴۴	۱,۲۸۴	۱,۶۱۳	۰/۰۳	۲۵/۶۲
فرانسه	۸,۰۳۷	۶,۰۵۷	۵,۹۹۳	۵,۸۶۳	۷,۲۷۱	۰/۱۵	۲۴/۰۲
آلمان	۱۸,۰۷۲	۱۸,۴۸۸	۱۶,۸۵۱	۱۷,۹۸۱	۲۱,۲۴۲	۰/۴۵	۱۸/۱۴
لوکزامبورگ	۴۱	۴۴	۴۱	۴۲	۴۸	۰/۰۰	۱۴/۲۹
هلند	۵,۷۳۹	۶,۲۴۰	۵,۴۶۶	۱,۲۶۸	۶,۹۵۳	۰/۱۵	۴۴۸/۳۴
سوئیس	۲,۳۰۴	۲,۰۵۰	۲,۲۴۰	۱,۹۸۷	۲,۳۷۲	۰/۰۵	۱۹/۴۸
اروپای مدیترانه ای شرقی	۳۰۰,۰۱۵	۲۸۸,۱۶۵	۴۱۹,۹۷۳	۳۹۲,۷۵۷	۳۹۱,۴۰۰	۸/۲۱	-۰/۳۵
قبرس	۱۸۷	۱۳۴	۱۲۰	۱۴۲	۱۱۷	۰/۰۰	-۱۷/۶۱
ترکیه	۲۹۹,۸۲۸	۲۸۸,۰۳۱	۴۱۹,۸۵۳	۳۹۲,۶۱۵	۳۹۱,۲۸۳	۸/۲۱	-۰/۳۴
سایر کشورهای اروپا	۲,۸۹۷	۱,۹۲۸	۷۹,۱۱۵	۷۷۸	۲,۰۴۳	۰/۰۴	۱۶۲/۶۰
خاورمیانه	۵۱۸,۸۱۹	۷۴۰,۰۰۴	۷۸۲,۰۹۶	۱,۳۳۲,۹۸۴	۱,۹۷۶,۶۲۳	۴۱/۴۵	۴۸/۲۹
بحرین	۱۴,۶۸۹	۳۶,۸۳۷	۱۳,۳۶۲	۴۴,۲۴۹	۶۰,۵۶۹	۱/۲۷	۳۶/۸۸
مصر	۸۵۷	۹۷۵	۱,۴۱۵	۳,۱۹۹	۳,۶۸۷	۰/۰۸	۱۵/۴۵
عراق	۴۴۰,۹۸۹	۵۴۸,۰۰۸	۵۸۹,۰۷۴	۱,۰۵۵,۴۴۷	۱,۶۰۳,۹۲۰	۳۳/۶۳	۵۱/۹۷
اردن	۸۵۰	۸۶۰	۷۸۶	۱,۰۹۱	۱,۲۵۲	۰/۰۳	۱۴/۷۶
کویت	۱۶,۳۰۲	۴۹,۵۷۲	۵۴,۶۴۱	۶۸,۴۵۴	۸۱,۶۴۶	۱/۷۱	۱۹/۲۷
لبنان	۱۱,۹۴۷	۱۷,۴۱۶	۲۰,۴۸۴	۱۸,۵۸۶	۳۶,۳۵۳	۰/۷۶	۹۵,۵۹
لیبی	۱۰۳	۱۲۸	۲۶۱	۴۷۸	۱۴۸	۰/۰۰	-۶۹/۰۴
عمان	۷,۷۰۷	۱۰,۸۱۶	۹,۷۹۸	۱۲,۱۲۰	۱۶,۶۷۱	۰/۳۵	۳۷/۵۵
فلسطین	۱۶۷	۹۶	۱۹۷	۴۱۹	۴۳۲	۰/۰۱	۳/۱۰
قطر	۱,۳۰۰	۲,۵۶۸	۲,۴۱۷	۲,۹۲۱	۲,۵۲۲	۰/۰۵	-۱۳/۶۶
عربستان سعودی	۱۴,۶۰۱	۶۰,۱۰۷	۷۴,۲۷۵	۱۱۱,۰۴۹	۱۵۵,۱۹۶	۳/۲۵	۳۹/۷۵
سوریه	۴,۱۱۷	۲,۸۹۱	۸,۴۴۲	۸,۸۸۶	۷,۴۵۷	۰/۱۶	-۱۶/۰۸
امارات متحده عرب	۵,۰۲۲	۹,۶۰۷	۶,۷۱۹	۵,۵۰۶	۶,۱۵۲	۰/۱۳	۱۱/۷۳
یمن	۱۶۸	۱۲۳	۲۲۵	۵۷۹	۶۱۸	۰/۰۱	۶/۷۴
آسیای جنوبی	۳۱۴,۳۱۴	۴۱۳,۱۸۰	۴۲۶,۸۹۶	۵۳۷,۸۲۵	۶۲۱,۲۲۴	۱۳/۰۳	۱۵/۵۱
افغانستان	۱۷۵,۱۵۵	۲۱۴,۶۴۹	۲۰۲,۳۶۹	۳۰۸,۱۸۳	۳۹۲,۵۵۹	۸/۲۳	۲۷/۲۸
بنگلادش	۶۵۵	۶۵۳	۸۱۹	۱,۸۹۱	۲,۶۵۱	۰/۰۶	۴۰/۱۹
هندوستان	۲۲,۲۷۷	۲۳,۹۰۳	۳۴,۷۷۰	۵۴,۲۶۳	۷۰,۷۰۵	۱/۴۸	۳۰/۳۰
مالدیو	۴۶	۴۴	۴۹	۲۸	۴۳	۰/۰۰	۵۳/۵۷

منطقه/نام کشور	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	سهم بازار ۲۰۱۳	درصد تغییرات از ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۳
نیپال	۱۸۷	۲۰۸	۲۳۵	۸۲۹	۱,۱۵۶	۰/۰۲	۳۹/۴۵
پاکستان	۱۱۵,۴۵۹	۱۷۳,۰۶۸	۱۸۷,۹۲۰	۱۷۰,۷۵۴	۱۵۱,۴۷۰	۳/۱۸	-۱۱/۲۹
سريلانكا	۵۳۵	۶۵۵	۷۳۴	۱,۸۷۷	۲,۶۴۰	۰/۰۶	۴۰/۶۵
نامعین	۳۸۸,۶۱۵	۵۶۶,۰۴۳	۶۰۵,۰۸۹	۵۲۴,۹۷۵	۲۴۲,۷۸۶	۵/۰۹	-۵۳/۷۵
سایر مناطق جهان اتباع مقیم خارج از کشور	۳۸۸,۶۱۵	۵۶۶,۰۴۳	۶۰۵,۰۸۹	۳۷۸,۱۳۷	۷۶,۳۴۴	۱/۶۰	-۷۹/۸۱
	---	---	---	۱۴۶,۸۳۸	۱۶۶,۴۴۲	۳/۴۹	۱۳/۳۵

مأخذ: گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۵، توسط سازمان جهانی جهانگردی.

جدول فوق می‌تواند مبنای خوبی برای مقایسه آمار موجود گردشگری در انطباق با سیاست‌ها و اهداف کشور در این حوزه فراهم آورد. جدولی که در ادامه به آن اشاره خواهد شد، خود گویای مثال‌هایی از این دست هستند.

جدول ذیل با توجه به آمار ارائه شده توسط سازمان جهانی جهانگردی از میزان ورودی‌ها به کشور به دست آمده است. این جدول ۱۰ مبدأ برتر در گردشگر فرستی به ایران را نشان می‌دهد:

جدول ۱۱. ۱۰ مبدأ گردشگر فرست برتر برحسب میزان ورودی در سال ۲۰۱۳

رتبه	نام کشور	میزان ورودی به ایران در سال ۲۰۱۳
۱	عراق	۱,۶۰۳,۹۲۰
۲	آذربایجان	۱,۰۷۷,۷۱۳
۳	افغانستان	۳۹۲,۵۵۹
۴	ترکیه	۳۹۱,۲۸۳
۵	ترکمنستان	۱۶۹,۶۱۸
۶	عربستان	۱۵۵,۱۹۶
۷	پاکستان	۱۵۱,۴۷۰
۸	کویت	۸۱,۶۴۶
۹	هندوستان	۷۰,۷۰۵
۱۰	بحرین	۶۰,۵۶۹

مأخذ: همان.

بازار کشورهای عراق، آذربایجان، افغانستان و ترکیه به‌ترتیب بیشترین سهم از بازار ورودی کشور را به خود اختصاص داده‌اند. حجم بالای ورودی از عراق می‌تواند نشانگر پتانسیل بالای این کشور برای جذب گردشگران با توجه به شباهت‌های فرهنگی و مذهبی ما و کشور عراق باشد. چنین به‌نظر می‌رسد متغیرهای اقتصادی نظیر کاهش ارزش پول ایران نقش مهمی در جذب گردشگران از کشورهای همسایه خصوصاً عراق و نقش کمی در جذب گردشگران اروپایی و آمریکایی داشته است.

۲-۳. گزارش «نکات برجسته گردشگری»: سازمان جهانی جهانگردی^۱

براساس گزارش «نکات برجسته گردشگری ۲۰۱۴» میزان ورودی‌ها و دریافتی‌های بین‌المللی گردشگری کشور به شرح ذیل می‌باشد:

جدول ۱۲. ورودی‌ها و دریافتی‌های بین‌المللی گردشگری

دریافتی‌های بین‌المللی گردشگری					ورودی‌های بین‌المللی گردشگری							
سهم (درصد)	میلیون دلار آمریکا				سهم (درصد)	تغییرات (درصد)			هزار نفر			
	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰		۲۰۱۳	۱۳/۱۲	۱۲/۱۱	۱۱/۱۰	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱
-	-	۱,۱۱۴	۲,۳۸۱	۲,۴۳۸	-	-	۱۴/۳	۱۴/۲	-	۳,۸۳۴	۳,۳۵۴	۲,۹۳۴

مأخذ: گزارش «نکات برجسته گردشگری»، سازمان جهانی جهانگردی.

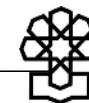
همان‌گونه که جدول فوق نشان می‌دهد، مقایسه هر دو متغیر ورودی‌ها و دریافتی‌ها نشان از رشد مثبت گردشگری ایران دارد. هرچند که نرخ رشد ورودی‌ها در مقایسه متوالی سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۲ تغییر چندانی نداشته و تنها ۱/۰٪ به آن افزوده شده است.

۲-۴. روند درآمدهای حاصل از ورودی‌ها^۲

براساس پیش‌بینی‌های شورای جهانی سفر و گردشگری روند صادرات بازدیدکنندگان در سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۱۴ به شرح ذیل خواهد بود:

1. Tourism Highlights 2014, UNWTO.

۲. برگرفته از وبسایت رسمی شورای جهانی سفر و گردشگری.

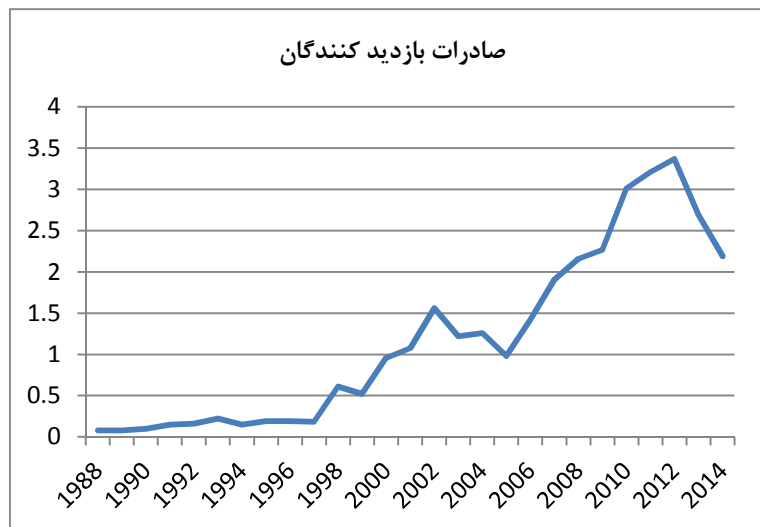

جدول ۱۳. روند صادرات بازدید کنندگان در سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۱۴

سال	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴
صادرات بازدید کنندگان	۰/۹۵۶	۱/۰۷۷	۱/۵۶۲	۱/۲۲۱	۱/۲۶	۰/۹۸	۱/۴۱۹	۱/۹۰۵	۲/۱۵۷	۲/۲۶۵	۳/۰۱	۳/۲۰۹	۳/۳۷	۲/۶۹۳	۲/۱۹

مأخذ: وبسایت رسمی شورای جهانی سفر و گردشگری.

نمودار ۱۰. روند صادرات بازدیدکنندگان در سال‌های ۱۹۸۸-۲۰۱۴

مأخذ: همان.

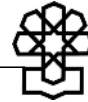
روند صادرات و یا به عبارت واضح‌تر میزان عواید حاصل از گردشگری درون‌مرزی کشور از سال ۱۹۸۸ تا ۲۰۱۲، روندی روبه‌رشد بوده است. این در حالی است که در طی سال ۲۰۱۳ این روند رو به کاهش رفته و پیش‌بینی‌های ۲۰۱۴ نیز این موضوع را تأیید می‌کند.

۳. نمایه گردشگری برون‌مرزی

اطلاعات این بخش از مطالعه دو گزارش سالنامه آماری و خلاصه آماری به‌دست آمده است. براساس گزارش سالنامه آماری، میزان خروجی‌ها به تفکیک منطقه و کشور نشان داده شده است و بخش گزارش خلاصه آماری، به ارائه مخارج گردشگری برون‌مرزی بر حسب محل هزینه‌کرد و هدف می‌پردازد.

۳-۱. سالنامه آماری ۲۰۱۵؛ سازمان جهانی جهانگردی

در گزارش حاضر برای بررسی و احصای وضعیت گردشگری برون‌مرزی ایران، از آمار گردشگری برون‌مرزی اعلام شده توسط کشورهای مختلف (در گزارش سالنامه آماری ۲۰۱۵) استفاده شد. شایان ذکر است که کشورها از شیوه‌های مختلفی برای گردآوری داده‌های گردشگران ورودی‌شان استفاده می‌کنند که می‌توان آنها را در یکی از دسته‌های ذیل جای داد:

۱. مرزی - گردشگران: ^۱ تعداد گردشگران^۲ وارد شده به کشور با بررسی میزان ورودی‌ها به مرزهای کشور.
۲. مرزی - بازدیدکنندگان: ^۳ تعداد بازدیدکنندگان وارد شده به کشور با بررسی میزان ورودی‌ها به مرزهای کشور.
۳. ورودی - هتل: ^۴ تعداد ورودی‌ها به هتل یا اقامتگاه‌های مشابه.
۴. ورودی - تمام اقامتگاه‌ها: ^۵ تعداد ورودی‌ها به انواع اقامتگاه‌ها.^۶

---

1. Arrivals of Non-resident Tourists at National Borders

۲. براساس تقسیم‌بندی سازمان جهانی جهانگردی مسافران ورودی به یک کشور را می‌توان به دو دسته گردشگران و بازدیدکنندگان تقسیم نمود. منظور از گردشگر، مسافری است که در کشور مقصد، اقامت شبانه داشته باشد. این درحالی است که شمار بازدیدکنندگان شامل تعداد گردشگران به علاوه تعداد مسافرانی است که اقامتی کمتر از ۲۴ ساعت دارند.

3. Arrivals of Non-resident Visitors at National Borders

4. Arrivals of Non-resident Tourists in Hotels and Similar Establishments

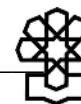
5. Arrivals of Non-resident Tourists in all Types of Accommodation Establishments.

۶. شمار ورودی‌ها یا به واسطه ثبت‌هایی نظیر اسناد پلیس مهاجرت و میزان عبور و مرور وسیله نقلیه (ورودی مرزی) و یا با استفاده از آمار ارائه شده توسط اقامتگاه‌ها (ورودی اقامتگاهی)، حاصل آمده‌اند. ازسوی دیگر، در احتساب میزان ورودی مرزی و اقامتی باید این نکته را مد نظر قرار داد که در صورتی که مسافر چندین بار در طی یک سال به کشوری واحد سفر کند، هر بار سفر وی به منزله یک ورود به آن کشور قلمداد خواهد شد. علاوه بر آن در صورتی که مسافر در طی سفر خود از چندین کشور دیدن کند، بازدید از هر یک از این کشورها به منزله یک ورود به آن کشور، به حساب خواهد آمد. به عبارت دیگر تعداد ورودی‌ها الزاماً با تعداد مسافریین برابر نیست و یک مسافر ممکن است چندین بار در طی یک سال به یک کشور وارد شود.

جدول ۱۴. میزان گردشگران خروجی به تفکیک منطقه و کشور^۱ (نفر)

نام کشور	شیوه گردآوری اطلاعات	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	سهم بازار ۲۰۱۳	درصد تغییرات از ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۳
آلبانی	مرزی-بازدیدکنندگان	۱۵۰	۱۹۶	۲۶۵	۴۰۸	۲۵۶	۰/۰۱	-۳۷/۲۵
آنگولا	مرزی-گردشگران	۷۰	۵۱	۳۸	۹۴	۱۷۴	۰/۰۳	۸۵/۱۱
ارمنستان	مرزی-گردشگران	۵۵,۲۴۳	۱۲۰,۸۶۳	۱۵۴,۲۷۸	۱۴۳,۲۰۸	۱۴۶,۱۸۴	۱۳/۴۸	۲/۰۸
استرالیا	مرزی-بازدیدکنندگان	۴,۵۵۰	۷,۱۵۰	۸,۴۳۰	۹,۰۰۰	۷,۲۶۰	۰/۱۱	-۱۹/۳۳
آذربایجان	مرزی-بازدیدکنندگان	۳۲۹,۹۱۳	۳۴۹,۹۶۰	۴۰۷,۵۷۶	۲۸۳,۷۳۹	۱۴۳,۵۷۹	۵/۷۲	-۴۹/۴۰
باهاماس	مرزی-گردشگران	۷	۹	۶	۱۵	۲۱	۰	۴۰/۰۰
بحرین	مرزی-بازدیدکنندگان	---	---	۳,۱۵۸	۲,۷۹۲	۲,۸۸۴	۰/۰۳	۳/۳۰
باربادوس	مرزی-گردشگران	۲	۳	۶	۵	۵	۰	۰/۰۰
بلاروس	مرزی-گردشگران	۲۵۵	۲۹۸	۳۶۸	۲۳۵	۸	۰/۰۱	-۹۶/۶۰
بلژیک	ورودی- تمام اقامتگاه ها	۶,۵۶۰	۵,۷۸۰	۵,۹۴۱	۵,۲۰۴	۴,۷۱۷	۰/۰۷	-۹/۳۸
بنین	مرزی-گردشگران	۹	۲۲	۱۹	۴۵	۴۸	۰/۰۲	۶/۶۷
پادشاهی بوتان	مرزی-گردشگران	---	۱	۴	۱	۴	۰/۰۱	۳۰۰/۰۰
بوسنی و هرزگوین	ورودی- تمام اقامتگاه ها	۲۰۶	۲۵۳	۱۶۷	۱۶۳	۳۱۸	۰/۰۶	۹۵/۰۹
کامبوج	مرزی-گردشگران	۳۳۸	۵۱۸	۶۹۶	۶۴۶	۶۵۵	۰/۰۲	۱/۳۹
کانادا	مرزی-گردشگران	۱۱,۸۳۰	۱۵,۶۱۶	۱۴,۳۲۹	۱۱,۹۶۲	۱۳,۸۲۲	۰/۰۸	۱۵/۵۵
جزایر کیمن	مرزی-گردشگران	---	۵	۲	۳	---	-	---
شیلی	مرزی-گردشگران	۵۸	۸۳	۸۳	۸۸	۸۸	۰	۰/۰۰
چین	مرزی-بازدیدکنندگان	۸۷,۶۳۶	۱۱۶,۹۹۹	۱۲۵,۰۷۷	۹۰,۹۹۱	۸۸,۸۹۵	۰/۰۷	-۲/۳۰
کلمبیا	مرزی-گردشگران	۲۰۶	۱۶۷	۱۷۴	---	۱۹۹	۰/۰۱	---
کوبا	مرزی-بازدیدکنندگان	۹۴۰	۱,۰۹۲	۱,۰۷۵	۱,۰۴۸	۱,۲۳۹	۰/۰۴	۱۸/۲۳
قبرس	مرزی-گردشگران	۳,۶۲۷	۴,۳۳۶	۵,۷۴۲	۴,۴۰۲	۳,۴۰۷	۰/۱۴	-۲۲/۶۰
دومینیکن	مرزی-گردشگران	۷	۱۴	۱۶	۱۴	۲۳	۰/۰۳	۶۴/۲۹
اکوادور	مرزی-بازدیدکنندگان	۲۶۹	۲۳۲	۳۷۴	۳۴۲	۲۱۲	۰/۰۲	-۳۸/۰۱

۱. ممکن است برخی از کشورها به شیوه‌های مختلفی آمار گردشگران ورودی خود را بررسی کرده باشند؛ برای مثال باهاماس از دو شیوه مرز-گردشگران و اقامت- تمام اقامتگاه‌ها استفاده کرده است. لذا تفاوت موجود در آمار یک کشور بدین لحاظ است. از سوی دیگر، شمارش گردشگران و بازدیدکنندگان، بر حسب ملیت و یا تابعیت افراد صورت می‌پذیرد. کشورهایی که از معیار ملیت استفاده کرده‌اند، مبدأ فرد را محل تولد وی و کشورهایی که از شاخص تابعیت استفاده کرده‌اند، تبعیت فرد از یک کشور خاص را در نظر گرفته‌اند.

نام کشور	شیوه گردآوری اطلاعات	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	سهم بازار ۲۰۱۳	درصد تغییرات از ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۳
مصر	مرزی-بازدیدکنندگان	۳,۵۰۳	۸۴۹	۵۴۲	۷۵۴	۷۴۹	۰/۰۱	-۰/۶۶
فنلاند	ورودی- تمام اقامتگاه ها	۹۱۳	۱,۱۶۵	۱,۲۴۹	۱,۲۶۰	۱,۰۳۷	۰/۰۴	-۱۷/۷۰
گرجستان	ورودی-هتل	۵۴۶	۱۶,۰۵۸	۲۲,۵۷۵	۳۸,۹۹۷	۳۷,۲۶۵	۴/۸۲	-۴/۴۴
یونان	مرزی-گردشگران	۱,۶۴۷	۹,۱۸۹	۸,۷۴۸	۱۳,۶۳۱	۵,۲۴۳	۰/۰۳	-۶۱/۵۴
گوآتمالا	مرزی-بازدیدکنندگان	۲۶	۱۵	۱۹	۴۳	۱۹	۰	-۵۵/۸۱
گینه	مرزی-گردشگران	---	---	۵۸	۱۶	۲۷	۰/۰۵	۶۸/۷۵
هندوراس	مرزی-گردشگران	۱۷	۲۲	۲۵	۴۵	۴۶	۰/۰۱	۲/۲۲
هندوستان	مرزی-گردشگران	۳۴,۶۵۲	۴۹,۲۶۵	۴۳,۳۹۹	۴۰,۹۷۳	۳۰,۵۲۷	۰/۴۴	-۲۵/۴۹
عراق	مرزی-بازدیدکنندگان	۱,۱۶۱,۵۴۱	۱,۴۱۳,۷۹۲	۱,۴۳۰,۹۰۸	۹۸۹,۷۸۷	۷۸۷,۱۹۵	۸۸/۲۷	-۲۰/۴۷
ایتالیا	مرزی-گردشگران	۳۱,۱۷۳	۱۶,۹۱۲	۳۳,۴۴۱	۳۱,۸۴۳	۱۹,۶۰۸	۰/۰۴	-۳۸/۴۲
ژاپن	مرزی-بازدیدکنندگان	۴,۸۹۸	۴,۸۳۱	۳,۷۸۷	۴,۱۸۷	۳,۱۴۸	۰/۰۳	-۲۴/۸۱
اردن	مرزی-گردشگران	۱,۲۱۶	۸۶۶	۹۶۰	۸۵۵	۶۹۶	۰/۰۲	-۱۸/۶۰
قزاقستان	مرزی-بازدیدکنندگان	۳,۰۷۱	۳,۷۱۴	۳,۸۷۶	۴,۲۶۵	۷,۲۸۳	۰/۱۱	۷۰/۷۶
جمهوری کره	مرزی-بازدیدکنندگان	۷,۸۵۴	۸,۳۸۷	۹,۵۳۲	۶,۵۶۸	۵,۳۴۲	۰/۰۴	-۱۸/۶۷
کویت	مرزی-بازدیدکنندگان	۸۹,۲۱۹	۸۱,۱۳۶	۷۲,۰۶۷	۷۲,۴۳۲	۷۶,۳۸۴	۱/۲۳	۵/۴۶
قرقیزستان	مرزی-بازدیدکنندگان	۲,۹۸۷	۱,۴۹۷	۲,۶۹۶	۱,۹۳۵	۱,۲۶۵	۰/۰۴	-۳۴/۶۳
لتونی	ورودی- تمام اقامتگاه ها	۹۴	۱۵۹	۲۱۰	۱۸۷	۳۱۹	۰/۰۳	۷۰/۵۹
لبنان	مرزی-گردشگران	۱۴۵,۷۰۶	۲۴۱,۵۱۴	۱۳۱,۸۷۰	۲۸,۱۳۴	۱۶,۱۳۰	۱/۲۷	-۴۲/۶۷
مالزی	مرزی-گردشگران	۱۰۱,۶۶۴	۱۱۶,۲۵۲	۱۳۹,۶۱۷	۱۲۷,۴۰۴	۷۸,۳۱۶	۰/۳۰	-۳۸/۵۳
مالدیو	مرزی-گردشگران	۶۳۷	۷۷۹	۱,۳۲۱	۱,۲۹۵	۱,۳۵۰	۰/۱۲	۴/۲۵
مالی	مرزی-گردشگران	---	---	---	---	۵۲	۰/۰۴	---
ماریتوس	مرزی-گردشگران	۱۳۳	۱۴۹	۳۰۸	۲۳۵	۲۲۱	۰/۰۲	-۵/۹۶
مغولستان	مرزی-گردشگران	۶۳	۲۱۹	---	---	---	۰	---
مراکش	مرزی-گردشگران	۹۵۹	۵۱۹	۵۱۹	۵۱۵	۴۲۵	۰	-۱۷/۴۸
نیپال	مرزی-گردشگران	۵۳۶	۶۸۹	۴۶۷	---	---	-	---
نیوزلند	مرزی-بازدیدکنندگان	۳۴۱	۴۲۰	۵۰۵	۳۵۲	۳۳۶	۰/۰۱	-۴/۵۵
نیکاراگوئه	مرزی-گردشگران	۱۰۵	۱۰۵	۹۵	۱۹۵	۱۰۲	۰/۰۱	۴۷/۶۹
نیجریه	مرزی-بازدیدکنندگان	۲۰,۸۷۱	۲۰,۹۱۳	---	۱,۶۸۰	---	-	---

نام کشور	شیوه گردآوری اطلاعات	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	سهم بازار ۲۰۱۳	درصد تغییرات از ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۳
پاکستان	مرزی-گردشگران	۲۶,۵۵۷	۳۷,۷۲۲	۳۰,۷۹۳	۳۴,۰۸۴	---	-	---
پاناما	مرزی-بازدیدکنندگان	---	---	۶۲	۵۳	۵۶	۰	۵/۶۶
پاراگوئه	مرزی-گردشگران	۲۶	۸	۹	۸	۷	۰	-۱۲/۵۰
فیلیپین	مرزی-گردشگران	۴,۲۵۶	۵,۵۱۶	۶,۲۵۸	۵,۰۱۷	۳,۶۵۲	۰/۰۸	-۲۷/۲۱
لهستان	ورودی- تمام اقامتگاه ها	۱,۶۴۸	۲,۲۵۵	۲,۰۴۸	۲,۴۸۹	۲,۰۱۳	۰/۰۴	-۱۹/۱۲
فدراسیون روسیه	مرزی-بازدیدکنندگان	۱۸,۶۰۷	۲۰,۵۷۶	۲۱,۵۷۵	۲۳,۰۸۵	۲۰,۶۵۷	۰/۰۷	-۱۰/۵۲
رواندا	مرزی-بازدیدکنندگان	۶۵	۳۹	۶۶	۱۶۷	۱۹۹	۰/۰۲	۱۹/۱۶
سن مارینو	مرزی-بازدیدکنندگان	---	۶۰	---	۱۸۳	۱۸	۰	-۹۰/۱۶
عربستان سعودی	مرزی-گردشگران	۴۱۳,۶۵۶	۲۲۰,۰۵۱	۵۵۹,۶۹۰	۵۰۶,۱۹۲	۱,۰۷۹	۰/۰۱	-۹۹/۷۹
سیشل	مرزی-گردشگران	۸۴	۱۲۲	۱۸۸	۱۶۲	۱۶۱	۰/۰۷	-۰/۶۲
سیرالئون	مرزی-گردشگران	---	۴۹	۴۸	۴۸۳	۱۴	۰/۰۲	-۹۷/۱۰
سنگاپور	مرزی-بازدیدکنندگان	۲۳,۹۱۷	۳۶,۹۳۲	۳۲,۴۳۴	۱۸,۵۵۳	۱۰,۹۵۶	۰/۰۷	-۴۰/۹۵
آفریقای جنوبی	مرزی-گردشگران	۴,۰۲۷	۴,۵۶۶	۴,۷۷۳	۳,۸۰۶	۲,۷۲۰	۰/۰۳	-۲۸/۵۳
سريلانكا	مرزی-گردشگران	۱,۲۷۰	۱,۹۰۰	۲,۲۲۳	۱,۸۱۵	۲,۰۵۸	۰/۱۶	۱۳/۳۹
سوریه	ورودی- تمام اقامتگاه ها	۴۳۰,۸۸۰	۷۹۲,۲۵۸	۵۴۵,۹۳۲	---	---	-	---
تاجیکستان	مرزی-بازدیدکنندگان	۲,۴۳۷	۲,۳۸۷	۵,۱۹۹	۵,۸۵۳	۱,۴۳۸	۰/۶۹	-۷۵/۴۳
تایلند	مرزی-گردشگران	۱۱۴,۰۲۱	۱۶۷,۷۹۲	۱۴۷,۳۸۱	---	---	-	---
ترینیداد و توباگو	مرزی-گردشگران	۷	۲	۱۳	۲۵	---	-	---
ترکیه	مرزی-گردشگران	۱,۳۸۳,۰۵۷	۱,۸۸۴,۸۹۷	۱,۸۷۹,۰۳۳	۱,۱۸۵,۸۶۴	۱,۱۹۶,۴۸۲	۳/۱۷	۰/۹۰
اوکراین	مرزی-گردشگران	۸,۸۶۳	۹,۶۷۷	۸,۲۸۹	۶,۸۱۶	۵,۰۸۵	۰/۰۲	-۲۵/۴۰
انگلستان	مرزی-بازدیدکنندگان	۲۵,۹۵۸	۱۵,۰۰۰	۲۷,۰۰۰	۱۶,۸۰۰	---	-	---
جمهوری متحده تانزانیا	مرزی-بازدیدکنندگان	۵۰۳	۶۳۶	۵۲۴	۱,۰۵۴	۷۶۹	۰/۰۷	-۲۷/۰۴
ایالات متحده آمریکا	مرزی-گردشگران	۱۰,۱۳۹	۱۱,۴۶۰	۱۴,۵۵۹	۱۴,۶۹۸	۱۷,۸۵۸	۰/۰۳	۲۱/۵۰
ازبکستان	مرزی-گردشگران	---	---	---	---	۷,۲۵۵	۰/۳۷	---
ونزوئلا	مرزی-گردشگران	۵۱۸	۴۷۰	۴۹۸	۲,۰۲۷	۲,۳۹۳	۰/۲۴	۱۸/۰۶
زیمبابوه	مرزی-بازدیدکنندگان	۱,۳۶۸	۷۵۸	۱,۲۲۸	۵۵	۵۱	۰	-۷/۲۷

مأخذ: گزارش سالنامه آماری ۲۰۱۵، سازمان جهانی جهانگردی.

آنچه در رابطه با گردشگری برون مرزی اهمیت دارد این است که بازار جمهوری اسلامی ایران، برای مقاصد گردشگری به عنوان بازاری جذاب شناخته می‌شود و با توجه به روند رو به رشد گردشگری برون مرزی و آثار قابل توجه اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی آن، سیاستگذاری حاکمیت در این امر ضروری است، امری که البته در نگاهی ساده‌انگارانه از شمول و توان سیاستگذاری حاکمیت خارج بوده و بعضاً انگاره «نقش حاکمیت در مدیریت گردشگری برون مرزی» فرضی **نادرست** و **امکان‌ناپذیر** تلقی می‌شود. اگرچه گزارش حاضر محل پرداختن به این مقوله نیست، اما نقش‌آفرینی این پدیده در کسری تراز تجاری کشور و مصرف ارز یارانه‌ای کشور^۱ به عنوان آثار اقتصادی و همچنین لزوم اتخاذ تدابیری به منظور حفظ کرامت و شأن ایرانیانی که به خارج از کشور سفر می‌کنند، دلایلی برای تدبیر حاکمیت در این زمینه است. شواهد متعددی نیز وجود دارد که سایر کشورها نه تنها سیاستگذاری در حوزه گردشگری برون مرزی را از دستور کار خود خارج نکرده، بلکه به صورت جدی دنبال کرده‌اند. از جمله آنها تدبیر دولت چین در خصوص حفظ حقوق شهروندی، منزلت و کرامت اتباعش در حین مسافرت به دیگر کشورها در قالب تورهای گروهی است که تحت عنوان «مقاصد مورد تأیید دولت چین» از آن یاد می‌شود. سیاست‌های کشورهای آلمان و انگلیس در دوره بحران جهانی اخیر نیز از جمله دیگر مصادیق این امر محسوب می‌شوند (ضرغام بروجنی، شالبافیان، ۱۳۹۲). علی‌رغم اهمیت قابل توجه گردشگری برون مرزی از جنبه‌های اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی، گزارشی که بتواند با استناد به مراجع رسمی وضعیت گردشگری برون مرزی و آثار آن را احصا کند، وجود ندارد.

۳-۲. بررسی مخارج گردشگری برون مرزی (واردات گردشگری) براساس گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵؛ سازمان جهانی^۲

نمودار ذیل که براساس گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ تهیه شده است، میزان مخارج گردشگران برون مرزی را به دو دسته تقسیم می‌کند: مخارج سفر بجز هزینه حمل و نقل و هزینه حمل و نقل.

۱. به استناد آمار اعلام شده توسط وزیر بازرگانی وقت در سال ۱۳۸۸، میزان ارز اختصاصی به واردات گردشگری بیست برابر از میزان ارز اختصاصی به واردات میوه بوده است.

2. Compendium of Tourism Statistics, 2014 Edition; UNWTO.

جدول ۱۵. مخارج گردشگران برون مرزی برحسب محل هزینه کرد (سفر - حمل و نقل)

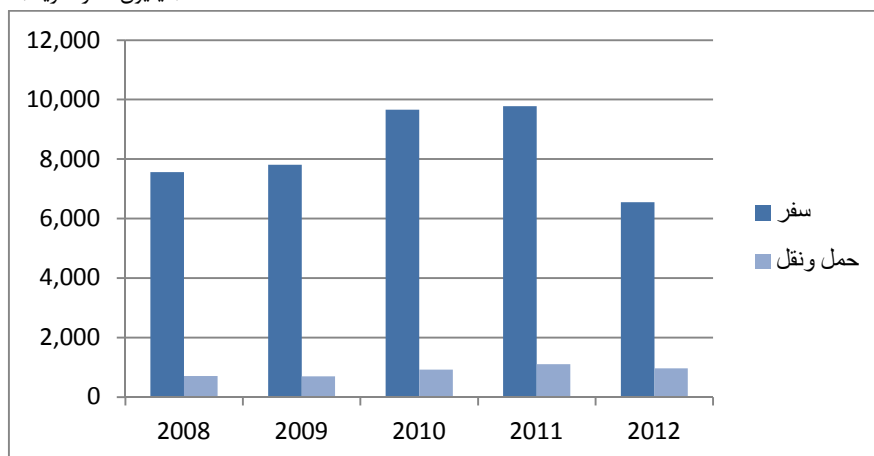
(میلیون دلار آمریکا)

سال	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
سفر (میلیون دلار آمریکا)	۷,۵۶۶	۷,۸۰۵	۹,۶۵۵	۹,۷۷۸	۶,۵۵۰
حمل و نقل (میلیون دلار آمریکا)	۷۰۴	۶۹۸	۹۱۵	۱,۱۰۳	۹۶۷

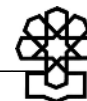
مأخذ: گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵، سازمان جهانی جهانگردی.

نمودار ۱۱. مخارج گردشگران برون مرزی برحسب محل هزینه کرد (سفر - حمل و نقل)

(میلیون دلار آمریکا)

حمل و نقل به نسبت سایر مخارج سفر بخش کوچکی را تشکیل می‌دهد. با وجود این، هر دو هزینه کرد تا سال ۲۰۱۰ رشد داشته و در سال ۲۰۱۱ ثابت و پس از آن کاهش را تجربه کرده‌اند. نمودار ذیل، تقسیم‌بندی دیگری از هزینه کرد گردشگری نشان می‌دهد و هزینه کرد سفر برون مرزی را برحسب هدف از سفر به دو دسته: مخارج متعلق به سفرهای شخصی و مخارج سفرهای کسب و کار، تقسیم می‌کند.

جدول ۱۶. مخارج گردشگران برون مرزی بر حسب هدف از سفر (شخصی - کسب و کار)

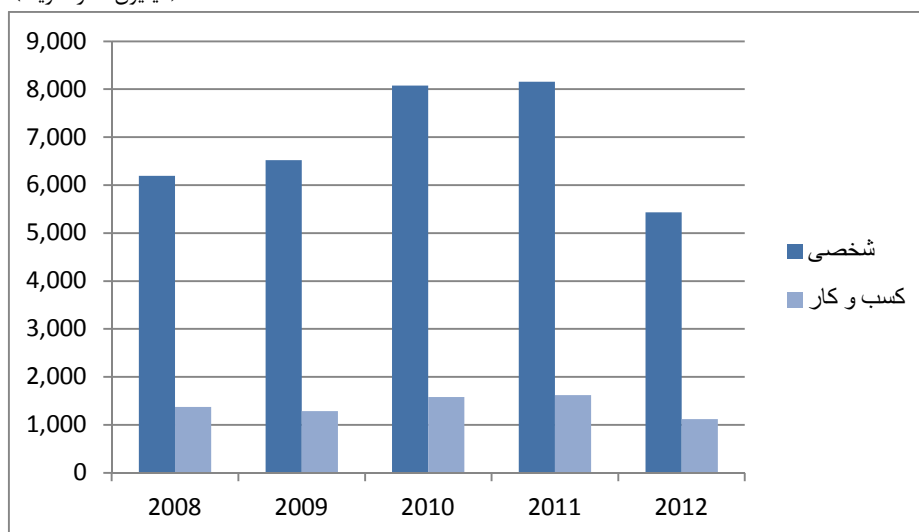
(میلیون دلار آمریکا)

سال	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
شخصی (میلیون دلار آمریکا)	۶,۱۹۴	۶,۵۱۹	۸,۰۷۳	۸,۱۵۸	۵,۴۲۹
کسب و کار (میلیون دلار آمریکا)	۱,۳۷۲	۱,۲۸۵	۱,۵۸۳	۱,۶۲۰	۱,۱۲۰

مأخذ: همان.

نمودار ۱۲. مخارج گردشگران برون مرزی بر حسب هدف از سفر (شخصی - کسب و کار)

(میلیون دلار آمریکا)

بیشتر هزینه سفرهای برون مرزی به سفرهای شخصی تعلق دارد. هر دو نوع سفر تا سال ۲۰۱۰ برخی صعودی را تجربه کرده‌اند. اما در سال ۲۰۱۲، نرخ سفرها به میزان قابل توجهی کاهش یافته است.

۳-۳. وضعیت گردشگری برون مرزی بر اساس گزارش مرکز آمار

براساس گزارش مرکز آمار ایران در تابستان ۱۳۹۲، ۴۲۵,۲۶۵ نفر به خارج از کشور سفر کرده و در مجموع مبلغی بالغ بر ۱۰,۲۴۱,۰۷۲ میلیون ریال برای سفرهای خارجی خود صرف کرده‌اند. از میان مسافران خروجی، ۳۷۸,۵۰۱ نفر آن‌ها را مردان و ۴۶,۷۶۴ نفر را زنان تشکیل داده‌اند. از لحاظ نحوه تصرف محل اقامت، ۳۵۱,۴۸۸ نفر در ملک شخصی خود و ۶۸,۰۷۹ نفر در محل‌های استیجاری اقامت گزیده‌اند.

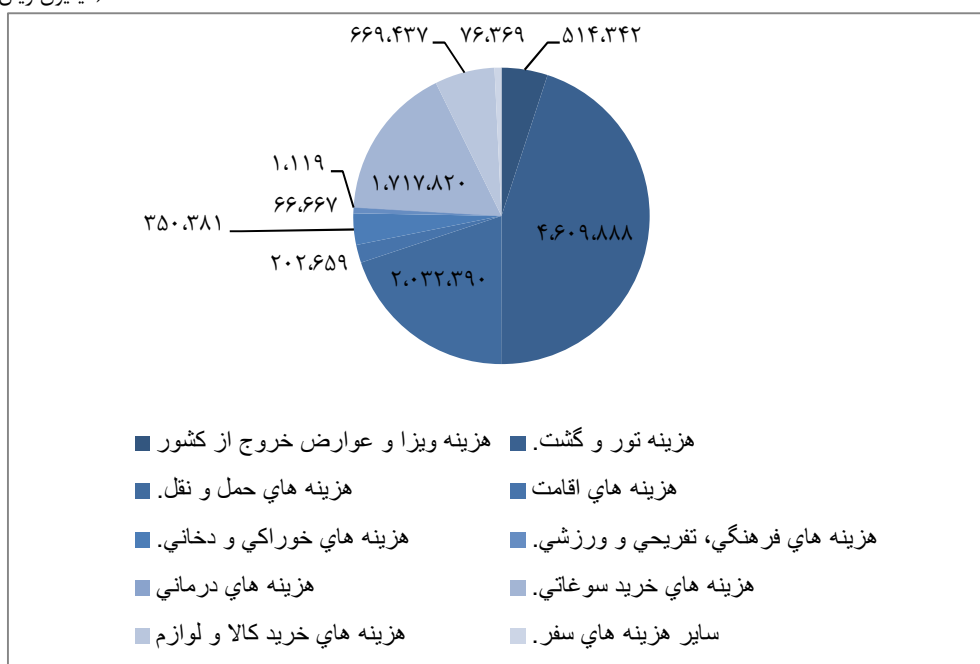
جدول ۱۷. وضعیت گردشگری برون مرزی بر حسب وسیله نقلیه

نوع وسیله نقلیه	رفت	برگشت
هواپیما	۳۲۹,۹۵۱	۳۱۳,۹۰۴
قطار	۱,۲۹۸	۱,۲۹۸
شناور	۶,۷۸۷	۶,۷۸۷
اتوبوس	۶۳,۳۹۹	۷۹,۴۴۶
مینی بوس	۰	۰
سواری کرایه	۱۱,۵۹۸	۱۱,۵۹۸
وسيله نقلیه شخصی	۳,۷۱۱	۳,۷۱۱
وسيله نقلیه متعلق به ديگران	۷,۳۱۴	۷,۳۱۴
سایر وسایل نقلیه	۱,۲۰۷	۱,۲۰۷

مأخذ: خلاصه نتایج آمارگیری از گردشگران ملی، تابستان ۱۳۹۲.

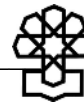
نمودار ۱۳. محل هزینه کرد ایرانی ها در سفرهای خارجی

(میلیون ریال)

۴. وضعیت تراز گردشگری

در سال ۲۰۱۲، درآمد حاصل از جذب گردشگران ورودی برابر با ۱ میلیارد و ۳۴۶ میلیون دلار و مخارج گردشگران خروجی بالغ بر ۷ میلیارد و ۵۱۷ میلیون دلار بوده است. با توجه به بیشتر بودن هزینه کرد گردشگران خروجی، تراز گردشگری ایران منفی و بالغ بر ۶ میلیارد و ۴۰۳ میلیون دلار است (گزارش نکات برجسته گردشگری ۲۰۱۴ و گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۵، سازمان جهانی جهانگردی).

۵. نمایه گردشگری داخلی

گردشگری داخلی یک کشور تأثیر بسزایی در اشتغال‌زایی داشته و کمتر تحت تأثیر نوسانات بیرونی قرار می‌گیرد. به علاوه، این نوع گردشگری آثار منفی فرهنگی - اجتماعی بالقوه کمتری نیز دارد. اگرچه در مقاطعی تأثیرات اقتصادی گردشگری داخلی مورد توجه قرار نمی‌گرفت، اما تجربه بحران‌های اقتصادی در دهه‌های اخیر و نیز وقایع سیاسی و شیوع بیماری‌های همه‌گیر عملاً به مقاصد گردشگری ثابت کرد که یکی از مهمترین راه‌های پایدار نمودن آثار اقتصادی گردشگری در بلندمدت توجه به بازار گردشگری داخلی است (ضرغام بروجنی، شالبافیان؛ ۱۳۹۲). به همین جهت، در این بخش تلاش شده است تا با ارائه تصویری واضح از گردشگری داخلی لزوم توجه به بازار گردشگری داخلی و بهبود آن تأکید شود. آمار مرتبط با گردشگری داخلی؛ به دو دسته آمار جهانی در حوزه گردشگری و آمار منتشر شده توسط مرکز آمار، تقسیم‌بندی شده است. در قسمت آمار جهانی، اطلاعات براساس گزارش خلاصه آماری و در ارتباط با اشکال سفر و حمل‌ونقل، ارائه شده است. اطلاعات مرکز آمار بنا بر گزارش‌های آمارگیری از گردشگران ملی در سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۲ به دست آمده است. این اطلاعات در خصوص تعداد گردشگران، نوع اقامتگاه‌ها و وسایل نقلیه مورد استفاده است.

۵-۱. وضعیت گردشگری داخلی براساس آمار جهانی

نمودار ذیل که بر اساس گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۵، تهیه شده است. میزان سفرهای داخلی را برحسب نوع سازماندهی (با تور و دیگر اشکال سفر) نشان می‌دهد:

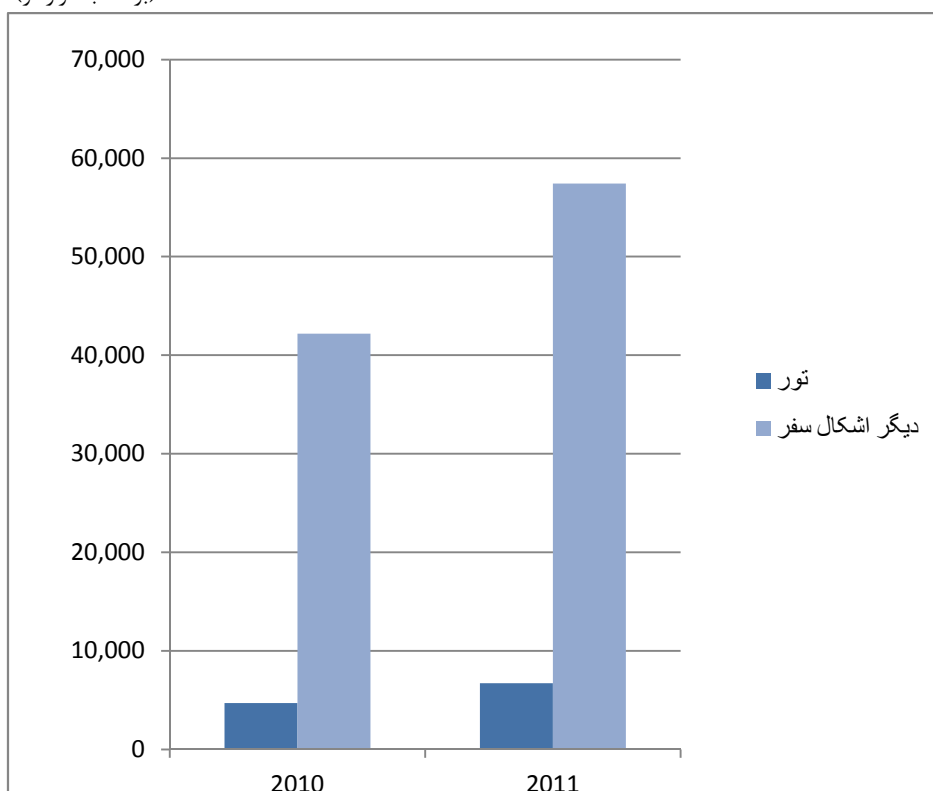
جدول ۱۸. شمار سفر برحسب نوع سازماندهی (با تور و دیگر اشکال سفر)

(برحسب هزار نفر)

سال	۲۰۱۰	۲۰۱۱
سفر با تور (هزارنفر)	۴,۶۸۶	۵,۷۱۲
دیگر اشکال سفر (هزارنفر)	۴۲,۱۷۲	۵۷,۴۰۹

نمودار ۱۴. شمار سفر بر حسب نوع سازماندهی (با تور و دیگر اشکال سفر)

(بر حسب هزار نفر)

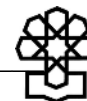
مأخذ: گزارش خلاصه آماری ۲۰۱۵، سازمان جهانی جهانگردی.

در مقابل دیگر اشکال سفر، سفر با تور حجم کمتری را تشکیل می‌دهد. البته این تقسیم‌بندی ناقص بوده و نمی‌تواند گویای انواع دقیق اشکال سفر باشد. نمودار ذیل شمار سفر بر حسب شیوه حمل‌ونقل مورد استفاده را نشان می‌دهد:

جدول ۱۹. شمار سفر بر حسب نوع حمل‌ونقل

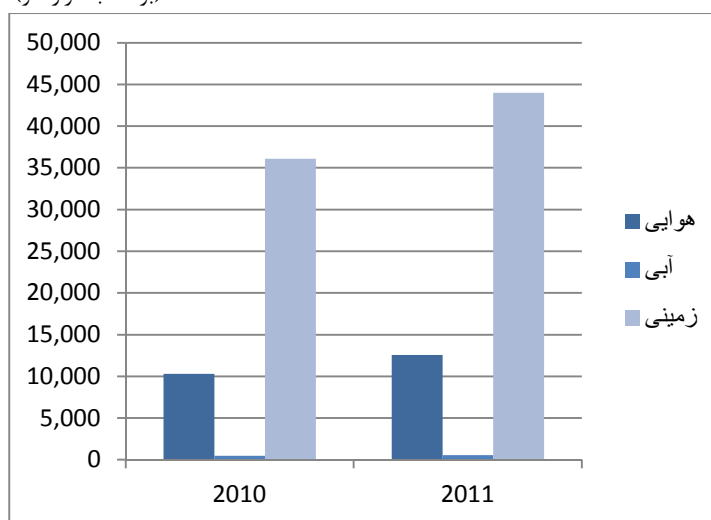
(بر حسب هزار نفر)

سال	۲۰۱۰	۲۰۱۱
هوایی (هزار نفر)	۱۰,۳۰۹	۱۲,۵۶۶
آبی (هزار نفر)	۴۶۸	۵۷۱
زمینی (هزار نفر)	۳۶,۰۸۳	۴۳,۹۸۳

نمودار ۱۵. شمار سفر برحسب نوع حمل و نقل

(برحسب هزار نفر)

مأخذ: همان.

بیشتر مسافران از طریق زمینی در داخل کشور سفر کرده‌اند و بعد از آن سفرهای هوایی قرار دارند که با توجه به نبود مسیر آبی در کشور منطقی است.

۲-۵. وضعیت گردشگری داخلی براساس گزارش مرکز آمار ایران^۱

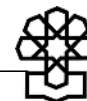
اطلاعات جدول ذیل براساس گزارشات مرکز آمار در سال‌های ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و بهار و تابستان ۱۳۹۲ در ارتباط با سفرهای داخلی تهیه شده است:

۱. مرکز آمار طی چند سال اخیر به انتشار اطلاعات گردشگران داخلی، تحت عنوان «آمارگیری از گردشگران ملی» پرداخته است. این گزارشات بر مبنای نمونه‌گیری از خانوارها در سراسر کشور صورت می‌پذیرد. بدین صورت که آمارگیران در فصل‌های مشخصی از سال با خانوارهای مدنظر مصاحبه داشته و پرسشنامه‌هایی را که حاوی شاخص‌های مورد نظر مرکز آمار است، پر می‌کنند. تعریف هر یک از این شاخص‌ها، نحوه گردآوری و نمونه‌گیری داده‌ها در گزارشات فصلی مرکز آمار موجود است. لازم به ذکر است از آنجایی که هدف گزارش حاضر بررسی صحت و سقم روش‌شناسی مورد استفاده در این زمینه نبوده است، استناد به گزارش مرکز آمار به معنای تأیید روش‌شناسی آن نمی‌باشد.

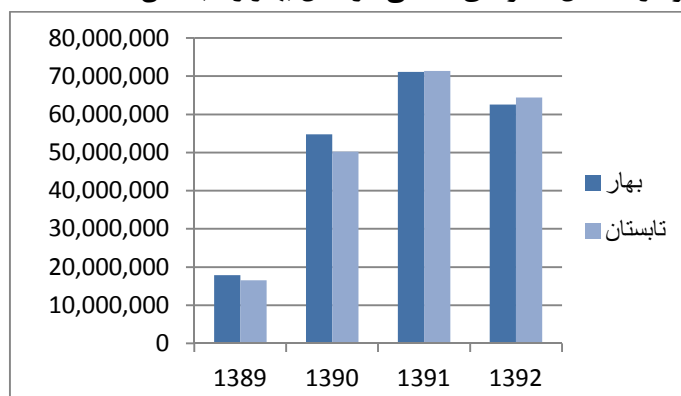
جدول ۲۰. گردشگری داخلی - سفر خانوار و نفر سفر

۱۳۹۲			۱۳۹۱			۱۳۹۰			
جمع	تابستان	بهار	جمع	تابستان	بهار	جمع	تابستان	بهار	
۱۲۷,۰۱۴,۲۳۱	۶۴,۴۲۸,۹۲۷	۶۲,۵۸۵,۳۰۴	۱۴۱,۹۷۱,۳۳۷	۷۰,۸۷۱,۱۳۶	۷۱,۱۰۰,۲۰۱	۱۰۵,۰۳۵,۱۸۳	۵۰,۲۳۷,۲۴۳	۵۴,۷۹۷,۹۴۰	کل سفرهای داخلی
۶۷,۳۷۹,۱۲۱	۳۷,۸۵۹,۰۸۱	۲۹,۵۲۰,۰۴۰	۸۲,۱۹۷,۴۷۶	۴۲,۵۵۵,۰۸۱	۳۹,۶۴۲,۳۹۵	۶۷,۳۴۵,۰۴۱	۳۳,۸۰۸,۰۵۵	۳۳,۵۳۶,۹۸۶	شمار سفرهای با اقامت شبانه
۵۹,۶۳۵,۱۱۰	۲۶,۵۶۹,۸۴۶	۳۳,۰۶۵,۲۶۴	۵۹,۷۷۳,۸۶۱	۲۸,۳۱۶,۰۵۶	۳۱,۴۵۷,۸۰۵	۳۷,۶۹۰,۱۴۲	۱۶,۴۲۹,۱۸۸	۲۱,۲۶۰,۹۵۴	شمار سفرهای بدون اقامت شبانه

مأخذ: خلاصه نتایج آمارگیری از گردشگران ملی، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و بهار و تابستان ۱۳۹۲ مرکز آمار ایران.

نمودار ۱۶. کل سفرهای داخلی در فصل بهار و تابستان ۱۳۹۰-۱۳۹۲

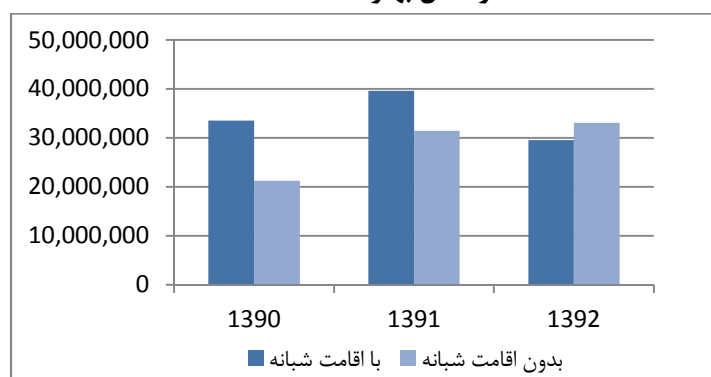

مأخذ: برگرفته از خلاصه نتایج آمارگیری از گردشگران ملی، سال ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و بهار و تابستان ۱۳۹۲ مرکز آمار ایران.

آمار کل سفرها تا سال ۱۳۹۱ رشد داشته، اما پس از آن، در بهار ۱۳۹۲ شاهد افول سفرهای داخلی هستیم. علاوه بر آن تا سال ۱۳۹۱ تعداد سفرها در تابستان کمتر از فصل بهار بوده، این در حالی است که این دو نرخ در سال ۱۳۹۱ با هم مساوی و در سال ۹۲ میزان سفرهای فصل بهار و تابستان برابر شده‌اند، اگر چه این اختلاف مقدار اندک است.

نمودار ۱۷. مقایسه سفرهای با اقامت شبانه و بدون اقامت شبانه

در فصل بهار ۱۳۹۰-۱۳۹۲

مأخذ: همان.

همان‌طور که نمودار فوق نشان می‌دهد، میزان سفرهای بدون اقامت شبانه نسبت به سفرهای با اقامت شبانه همواره تا بهار ۱۳۹۲ کمتر بوده است. این در حالی است که آمار سال ۱۳۹۲ واقعیتی بالعکس را نشان می‌دهد. با توجه به افزایش سفرهای بدون اقامت مسلماً هزینه‌کرد سفر نیز کاهش یافته و درآمد گردشگری با افت مواجه خواهد شد.

جدول ذیل براساس گزارش‌های مرکز آمار در ارتباط با نوع اقامتگاه‌های مسافران داخلی تهیه

شده است:

جدول ۲۱. گردشگری داخلی - شب اقامت

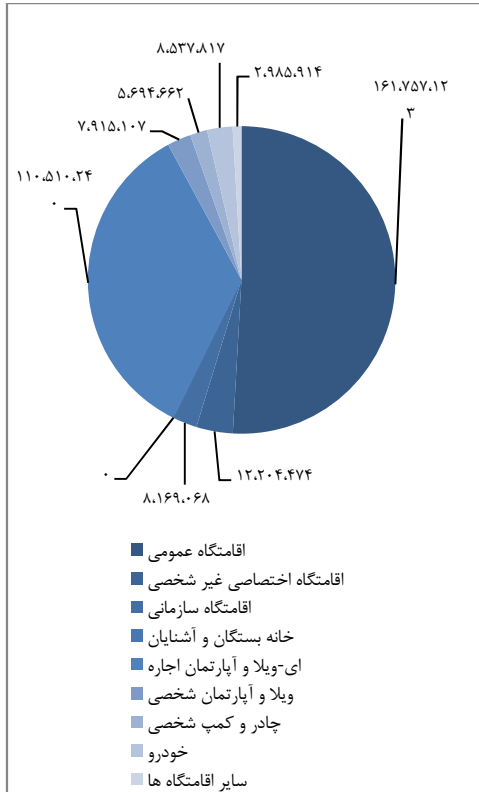
۱۳۹۲			۱۳۹۱			۱۳۹۰			۱۳۸۷					
جمع	تابستان	بهار	جمع	تابستان	بهار	جمع	تابستان	بهار	جمع	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	
۳۵۴,۴۳۳,۹۶۴	۱۸۹,۹۱۱,۷۳۱	۱۶۴,۵۲۲,۲۳۳	۳۶۶,۳۰۵,۲۰۵	۲۰۰,۶۲۶,۷۵۳	۱۶۵,۶۷۸,۴۵۲	۳۰۷,۵۸۴,۳۱۸	۱۵۷,۱۷۹,۹۱۴	۱۵۰,۴۰۴,۴۰۴	۵۶۱,۰۹۱,۱۶۵	۹۱,۲۴۲,۵۰۷	۱۰۶,۳۴۲,۱۷۳	۲۰۱,۷۴۹,۳۶۲	۱۶۱,۷۵۷,۱۲۳	کل شب اقامت
۱۴,۷۸۱,۰۱۸	۸,۰۹۰,۲۲۱	۶,۶۹۰,۷۹۷	۱۸,۵۷۵,۸۹۲	۱۰,۱۶۶,۰۷۱	۸,۴۰۹,۸۲۱	۱۸,۴۸۴,۶۱۸	۹,۹۲۸,۶۷۲	۸,۵۵۵,۹۴۶	۵۵,۹۸۸,۲۸۷	۸,۸۶۶,۴۰۹	۱۳,۹۷۹,۸۴۹	۲۰,۹۳۷,۵۵۵	۱۲,۲۰۴,۴۷۴	اقامتگاه عمومی
									۲۰,۸۰۰,۲۷۹	۱,۵۸۲,۰۴۷	۲,۲۱۲,۶۱۳	۸,۸۳۶,۵۵۱	۸,۱۶۹,۰۶۸	اقامتگاه اختصاصی غیر شخصی
۱۲,۲۵۶,۷۱۳	۷,۳۷۷,۱۳۹	۴,۸۷۹,۵۷۴	۱۵,۸۰۶,۴۶۹	۹,۱۰۱,۰۹۴	۶,۷۰۵,۳۷۵	۱۲,۹۷۵,۹۹۴	۶,۲۹۲,۴۵۸	۶,۶۸۳,۵۳۶						اقامتگاه سازمانی
۲۴۵,۳۱۹,۸۶۱	۱۲۵,۹۹۰,۶۶۵	۱۱۹,۳۲۹,۱۹۶	۲۵۲,۹۷۷,۵۶۴	۱۳۴,۱۵۵,۸۶۶	۱۱۸,۸۲۱,۶۹۸	۲۱۲,۸۱۷,۸۰۴	۱۰۵,۴۸۲,۲۲۵	۱۰۷,۳۳۵,۵۷۹	۳۷۵,۳۳۸,۵۱۳	۶۸,۷۴۰,۲۸۰	۷۰,۰۵۲,۱۷۲	۱۲۶,۰۳۵,۸۲۱	۱۱۰,۵۱۰,۲۴۰	خانه بستگان و آشنایان
۳۴,۷۰۵,۳۷۶	۲۱,۶۱۰,۷۵۱	۱۳,۰۹۴,۶۲۵	۳۵,۱۸۷,۲۵۷	۲۱,۲۱۹,۱۰۰	۱۳,۹۶۸,۱۵۷	۳۰,۴۲۸,۶۰۴	۱۷,۹۸۹,۸۸۷	۱۲,۴۳۸,۷۱۷	۲۹,۹۷۰,۷۵۷	۲,۶۴۴,۸۰۲	۷,۲۰۵,۵۹۰	۱۲,۲۰۵,۲۵۸	۷,۹۱۵,۱۰۷	ویلا و آپارتمان اجاره‌ای
۲۲,۰۱۱,۵۶۰	۱۲,۵۲۳,۳۰۲	۹,۴۸۸,۲۵۸	۱۸,۷۷۴,۶۲۰	۱۱,۵۷۱,۸۹۵	۷,۲۰۲,۷۲۵	۱۳,۵۸۰,۰۴۴	۸,۶۹۴,۴۸۰	۴,۸۸۵,۵۶۴	۱۸,۰۱۹,۹۵۱	۸۰۸,۱۳۲	۱,۷۴۵,۷۵۵	۹,۷۷۱,۴۰۲	۵,۶۹۴,۶۶۲	ویلا و آپارتمان شخصی
۱۶,۹۹۶,۷۶۹	۹,۸۲۱,۴۴۹	۷,۱۷۵,۳۲۰	۱۶,۶۳۸,۶۱۲	۹,۸۴۴,۰۶۶	۶,۷۹۴,۵۴۶	۱۳,۶۰۶,۶۴۱	۶,۲۹۸,۹۳۸	۷,۳۰۷,۷۰۳	۲۶,۳۷۶,۲۸۶	۲,۵۱۸,۷۵۸	۳,۴۸۹,۴۰۶	۱۱,۸۳۰,۳۰۴	۸,۵۳۷,۸۱۷	چادر و کمپ شخصی
									۱۴,۵۶۳,۱۰۹	۲,۵۵۸,۹۱۸	۴,۰۹۶,۴۷۵	۴,۹۲۱,۸۰۲	۲,۹۸۵,۹۱۴	خودرو
۸,۳۶۲,۶۶۷	۴,۴۹۸,۲۰۴	۳,۸۶۴,۴۶۳	۸,۳۴۴,۷۹۱	۴,۵۶۸,۶۶۱	۳,۷۷۶,۱۳۰	۵,۶۹۰,۶۱۲	۲,۴۹۳,۲۵۴	۳,۱۹۷,۳۵۸	۲۰,۰۳۳,۹۸۴	۳,۵۲۳,۱۶۱	۳,۵۶۰,۳۱۳	۷,۲۱۰,۶۶۹	۵,۷۳۹,۸۴۱	سایر اقامتگاه‌ها

مأخذ: خلاصه نتایج مقدماتی آمارگیری از گردشگران ملی سال ۱۳۸۷ و خلاصه نتایج آمارگیری از گردشگران ملی سال ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و بهار و تابستان ۱۳۹۲، مرکز آمار ایران.

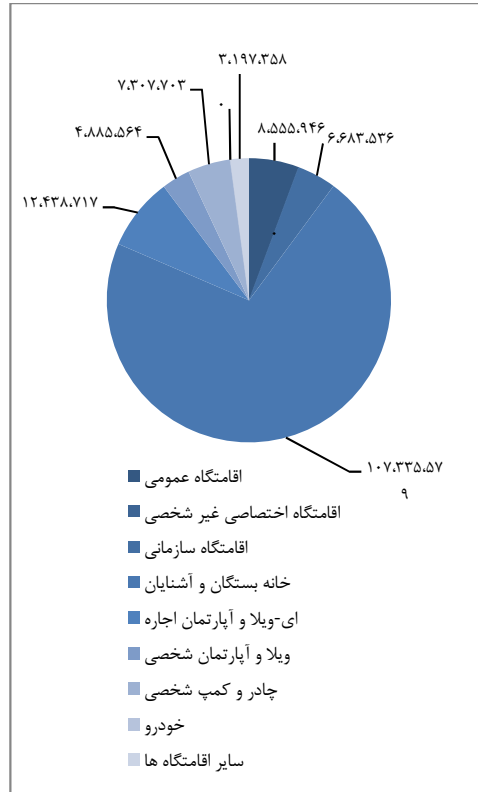

نمودار ۱۸. اقامتگاه‌های گردشگری داخلی - بهار

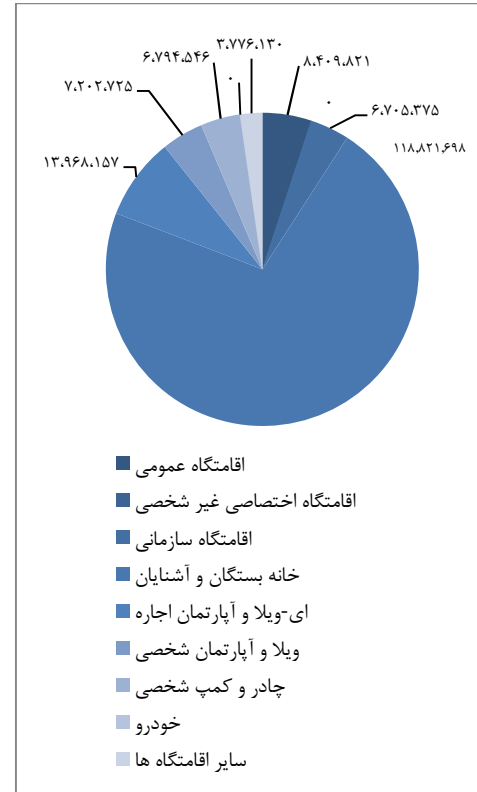
بهار ۱۳۸۷

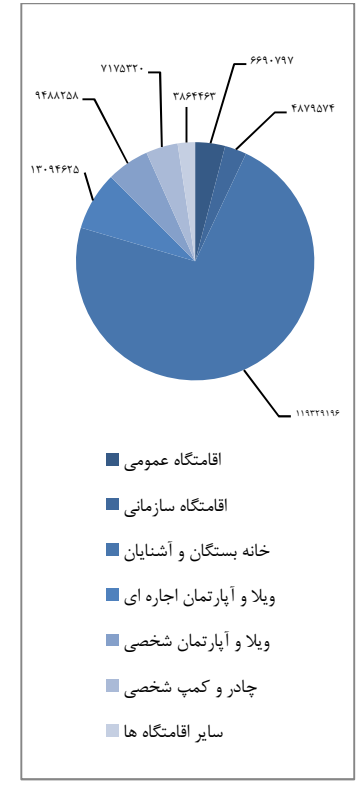
بهار ۱۳۹۰

بهار ۱۳۹۱

بهار ۱۳۹۲

همان‌طور که نمودارها گویا هستند در بهار سال ۱۳۸۷ مسافران بیشتر در اقامتگاه‌های عمومی و سپس ویلا و آپارتمان شخصی سکنی گزیده‌اند. این در حالی است که در مدت مشابه (بهار) در هر سه سال ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ بیشتر مسافران در خانه اقوام و آشنایان اقامت شبانه داشته‌اند. این مهم از یک سو می‌تواند بیانگر این موضوع باشد که بسیاری از مسافران در ایام بهار به مقاصدی که به نوعی زاد بوم آنهاست سفر می‌کنند و هدف آنها ملاقات دوستان و آشنایان است و ازسوی دیگر نشان می‌دهد که افراد برای اقامت خود هزینه‌کردی نداشته‌اند که این امر خود به کاهش درآمدهای ناشی از گردشگری منجر می‌شود.

جدول ذیل در ارتباط با نوع وسیله نقلیه مورد استفاده در سفرهای داخلی می‌باشد:

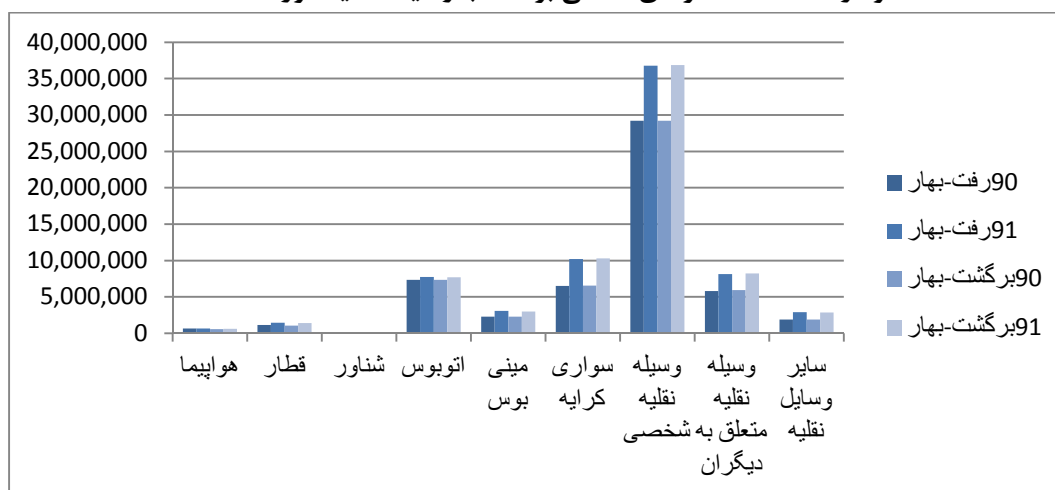

جدول ۲۲. تعداد سفرهای داخلی بر حسب وسیله نقلیه مورد استفاده

۱۳۹۱						۱۳۹۰						نوع وسیله نقلیه
جمع		تابستان		بهار		جمع		تابستان		بهار		
برگشت	رفت	برگشت	رفت	برگشت	رفت	برگشت	رفت	برگشت	رفت	برگشت	رفت	
۱,۱۸۶,۸۲۰	۱,۲۹۴,۳۷۴	۵۷۵,۳۸۸	۶۳۹,۱۶۳	۶۱۱,۴۳۲	۶۵۵,۲۱۱	۱,۰۸۲۰,۲۵۵	۱,۲۲۶,۸۰۹	۵۱۹,۳۹۹	۵۸۲,۴۷۶	۵۶۲,۸۵۶	۶۴۴,۳۳۳	هواپیما
۲,۶۹۸,۸۴۵	۲,۷۰۱,۵۵۵	۱,۲۷۶,۵۱۷	۱,۲۳۱,۵۲۶	۱,۴۲۲,۳۲۸	۱,۴۷۰,۰۲۹	۲,۴۳۰,۱۸۳	۲,۵۴۶,۴۵۸	۱,۳۶۴,۱۶۶	۱,۴۲۳,۲۲۶	۱,۰۶۶,۰۱۷	۱,۱۲۳,۲۳۲	قطار
۲۱۷,۵۰۷	۱۹۷,۲۰۹	۴۹,۸۹۸	۴۷,۵۵۹	۱۶۷,۶۰۹	۱۴۹,۶۵۰	۵۹,۳۸۰	۱۲,۳۴۹	۵۵,۴۶۹	۸,۴۳۸	۳,۹۱۱	۳,۹۱۱	شناور
۱۶,۶۷۹,۷۳۱	۱۶,۸۰۰,۴۰۰	۹,۰۰۲,۴۲۳	۹,۰۵۶,۲۹۵	۷,۶۷۷,۳۰۸	۷,۷۴۴,۱۰۵	۱۴,۸۲۸,۱۶۶	۱۴,۹۰۳,۹۳۶	۷,۴۷۵,۸۸۸	۷,۵۷۳,۵۲۷	۷,۳۵۲,۲۷۸	۷,۳۳۰,۴۰۹	اتوبوس
۵,۹۶۷,۸۴۸	۶,۱۲۴,۲۶۳	۲,۹۹۳,۵۸۲	۳,۰۴۶,۹۰۵	۲,۹۷۴,۲۶۶	۳,۰۷۷,۳۶۴	۴,۵۷۲,۵۷۵	۴,۵۵۱,۰۱۶	۲,۲۸۲,۳۱۲	۲,۲۵۷,۹۶۸	۲,۲۹۰,۲۶۳	۲,۲۹۳,۰۴۸	مینی بوس
۱۹,۹۸۱,۶۸۹	۱۹,۸۸۵,۷۶۰	۹,۶۹۵,۵۹۳	۹,۶۸۱,۳۷۴	۱۰,۲۸۶,۰۹۶	۱۰,۲۰۴,۳۸۶	۱۱,۹۶۳,۶۲۳	۱۱,۹۱۰,۰۴۹	۵,۴۲۱,۸۲۳	۵,۴۰۰,۲۵۷	۶,۵۴۱,۸۰۰	۶,۵۰۹,۷۹۲	سواری کرایه
۷۴,۰۳۵,۹۸۴	۷۳,۹۶۲,۰۴۷	۳۷,۱۷۵,۲۸۰	۳۷,۱۷۴,۱۳۲	۳۶,۸۶۰,۷۰۴	۳۶,۷۸۷,۹۱۵	۵۵,۲۶۴,۳۱۷	۵۵,۲۰۴,۹۴۸	۲۶,۰۶۶,۰۹۰	۲۶,۰۱۲,۹۲۰	۲۹,۱۹۸,۲۲۷	۲۹,۱۹۲,۰۲۸	وسيله نقلیه شخصی
۱۵,۷۵۱,۱۸۹	۱۵,۵۱۹,۹۷۳	۷,۵۱۲,۱۶۱	۷,۳۹۲,۱۷۴	۸,۲۳۹,۰۲۸	۸,۱۲۷,۷۹۹	۱۱,۳۵۴,۲۹۵	۱۱,۱۸۴,۸۶۲	۵,۴۴۰,۰۰۶	۵,۳۶۶,۳۳۹	۵,۹۱۴,۲۸۹	۵,۸۱۸,۵۲۳	وسيله نقلیه متعلق به ديگران
۵,۴۵۱,۷۲۳	۵,۴۸۵,۷۴۱	۲,۵۹۰,۲۹۴	۲,۶۰۲,۰۰۷	۲,۸۶۱,۴۲۹	۲,۸۸۳,۷۴۳	۳,۴۸۰,۳۹۱	۳,۴۹۴,۶۹۳	۱,۶۱۲,۰۹۲	۱,۶۱۲,۰۲۹	۱,۸۶۸,۲۹۹	۱,۸۸۲,۶۶۴	سایر وسایل نقلیه

مأخذ: خلاصه نتایج آمارگیری ازگردشگران ملی سال ۱۳۹۰ و بهار ۱۳۹۱. مرکز آمار ایران.

نمودار ۱۹. تعداد سفرهای داخلی بر حسب وسیله نقلیه مورد استفاده

بیشتر سفرها با اتومبیل شخصی انجام شده است. پس از آن، سواری کرایه‌ای، اتوبوس و وسیله نقلیه متعلق به دیگران، از جمله وسایل نقلیه پرکاربرد در مسافرت‌های داخلی در سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۱ به شمار می‌آید. نبود مسیرهای آبی در کشور، علت اصلی استفاده پایین از شناورهاست. در این میان سفرهای هوایی نیز با توجه به کیفیت پایین و قیمت بالا، از اقبال چندانی برخوردار نبوده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

گزارش حاضر به تبیین کارکرد و گردآوری آن دسته از شاخص‌های آماری پرداخت که لزوماً در استقرار نظام حساب‌های اقماری گردشگری باید مورد توجه و استفاده قرار گیرند. بدین منظور با استفاده از گزارش‌های منتشره توسط سازمان جهانی گردشگری و شورای جهانی سفر و گردشگری در سال ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ نیز گزارش‌های مرکز آمار ایران در سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۲ تلاش شد تا جایگاه گردشگری در نظام کلان اقتصادی کشور، وضعیت گردشگری درون‌مرزی، برون‌مرزی و داخلی ترسیم گردد. بر اساس گزارش‌های مذکور در سال ۲۰۱۳، سهم گردشگری در تولید ناخالص داخلی کشور برابر با ۶/۱ درصد بوده است. جالب توجه اینکه ۸۱/۵ درصد از این سهم، متعلق به مخارج گردشگری داخلی است. علاوه بر آن، گردشگری توانست در مجموع ۱,۱۸۴,۰۰۰ شغل به وجود آورد. بنا بر پیش‌بینی شورای جهانی سفر و گردشگری، بر اساس شاخص رشد سهم گردشگری در تولید ناخالص داخلی، ایران در سال ۲۰۱۴ با رشدی ۱۰ درصدی نسبت به سال ۲۰۱۳ در جایگاه چهارم دنیا قرار خواهد گرفت. در حوزه گردشگری برون‌مرزی، این گزارش تاکنون اشاره‌ای از میزان سفرهای برون‌مرزی، کشورهای مقصد و واردات گردشگری کشور ارائه کرده است که براساس آن، کشورهای

ترکیه، عراق و عربستان به ترتیب برترین مقاصد گردشگری ایرانیان را تشکیل می‌دهند. از سوی دیگر براساس گزارش مرکز آمار مسافران ایرانی در مجموع در تابستان ۹۲، بالغ بر ۱۰,۲۴۱,۰۷۲ میلیون ریال در خارج از کشور صرف کرده‌اند که بیشترین این هزینه‌ها به ترتیب متعلق به هزینه تور و گشت، حمل‌ونقل و خرید سوغاتی بوده است. نتایج این بررسی، ضرورت سیاستگذاری و تدبیر جدی مجلس شورای اسلامی و قوه مجریه را آشکار نمود.

در حوزه گردشگری ورودی، در سال ۲۰۱۲، تعداد گردشگران ورودی ۳ میلیون و ۸۳۴ هزار نفر و درآمد حاصل از جذب این گردشگران ۱ میلیارد و ۱۱۴ میلیون دلار آمریکا بوده است. در سال ۲۰۱۳، مهمترین مبادی گردشگری به ترتیب کشورهای عراق، آذربایجان، افغانستان و ترکیه بود. ناگفته نماند که بالاترین سهم از ورودی‌ها به مناطق خاورمیانه و اروپا تعلق دارد. مخارج گردشگران خروجی بالغ بر ۷ میلیارد و ۵۱۷ میلیون دلار بوده است. با توجه به بیشتر بودن هزینه‌کرد گردشگران خروجی، تراز گردشگری ایران منفی و بالغ بر ۶ میلیارد و ۴۰۳ میلیون دلار است.

در حوزه گردشگری داخلی، عمده‌ترین ویژگی‌ها ناظر بر تمایل اندک گردشگران داخلی برای سفر با تور، تمرکز بیشتر سفر در فصول خاصی از سال و نیز اقامت‌های مرتبط با دوستان و آشنایان و یا اقامت در اقامتگاه‌های دستگاه‌های اجرایی است که نقش مجلس شورای اسلامی در تدوین یا نظارت بر اجرای قوانین را پررنگ می‌کند. برای مثال توزیع سفر در طول سال در قالب قوانین ناظر بر ساماندهی تعطیلات و یا نظارت بر اجرای دقیق قوانینی نظیر ماده (۲۳) قانون مدیریت خدمات کشوری که دستگاه‌های اجرایی را از اداره و تصدیگری مکان‌های اقامتی منع می‌کند از این جمله است. اطلاعات این گزارش در شفاف‌سازی وضع موجود و کمک به سیاستگذاری حوزه گردشگری می‌تواند نقش مؤثری داشته باشد. ضمن اینکه الگو قراردادن چارچوب گزارش حاضر در تدوین آمارهای حوزه گردشگری خود به درک جامع از این حوزه کمک می‌نماید.

علیرغم اهمیت اطلاعات این گزارش، در آمار گردشگری کشور نواقصی نظیر در دسترس نبودن اطلاعات مرتبط با برخی شاخص‌ها و یا به روز نبودن برخی داده‌ها به چشم می‌خورد که می‌بایست تکمیل گردد. علاوه بر آن همان گونه که شورای جهانی سفر و گردشگری اشاره می‌کند داده‌های ارائه شده در برخی از کشورها نظیر ایران که مجهز به نظام حساب‌های اقماری گردشگری نیست بر اساس تخمین به دست آمده است. از این رو تدقیق و تصحیح شیوه‌های گردآوری و تألیف داده‌ها اولویت دیگری در راستای دستیابی به نظام شفاف آماری در حوزه گردشگری است. از این رو تدبیر مجلس شورای اسلامی برای ایجاد و به‌کارگیری چارچوب آماری دقیق و کاربردی نظیر حساب‌های اقماری گردشگری در قالب قانون برنامه ششم توسعه ضروری به نظر می‌رسد.

منابع و مأخذ

۱. زرغام بروجنی، حمید و شالبافیان، علی اصغر. سیاست‌های گردشگری کشورها (مطالعه‌ای تطبیقی)، انتشارات مهکامه، ۱۳۹۲.
۲. نتایج گزارشات آمارگیری از گردشگران ملی ۱۳۸۷-۱۳۹۲، مرکز آمار ایران.
3. Compendium of tourism statistics 2014 & 2015, UNWTO.
4. Travel and Tourism Economic Impact 2014, Iran, WTTC.
5. Tourism Highlights 2014, UNWTO.
6. Yearbook of Tourism Statistics 2014 & 2015, UNWTO.
7. Methodology for producing the 2014 WTTC / Oxford Economics TRAVEL & Tourism economic Impact Research, Oxford Economics, February 2014.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۲۰۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: نمایه آماری گردشگری جمهوری اسلامی ایران

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه میراث فرهنگی و گردشگری)

تهیه و تدوین: علی اصغر شالبافیان

همکار: ندا زرندیان

ناظر علمی: سینا کلهر

متقاضی: معاونت پژوهش‌های فرهنگی - اجتماعی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. گردشگری

۲. نمایه آماری

۳. درون‌مرزی

۴. برون‌مرزی

۵. داخلی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۲/۱